

Звіт подібності

метадані

Назва організації

National University of Water and Environmental Engineering

Заголовок

B.O. Solonenko Comprehensive analysis of the financial condition of the enterprise and justification of directions for its improvement (on the example of PrJSC 'Ternopilgaz').docx

Автор

Науковий керівник / Експерт

Солоненко Богдан ОлександровичСолоненко Богдан Олександрович

підрозділ

National University of Water and Environmental Engineering

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

2.26%

2.26%

КП 1

2.67%

2.67%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

17623

Кількість слів

139941

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		9
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		21

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/f23d3b3327ae25c518034e74961777c9.pdf	24 0.14 %
2	http://www.kntu.kr.ua/doc/Proceedings%20Scientific%20Notes_20.pdf	18 0.10 %
3	Optimizing the Assets Structure of National Airlines Liebiedieva Daria O. ,Nosach Iryna V.;	17 0.10 %
4	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/95798/1/Alekseeva_bac_rob.pdf	17 0.10 %

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на тему:

«Комплексний аналіз фінансового стану підприємства та обґрунтування напрямів його покращення (на прикладі Приватного акціонерного товариства «Тернопільгаз»»

Виконав:

студент 5 курсу, групи 1
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
заочної форми навчання
Солоненко Богдан Олександрович

Керівниця:

к.е.н., доцентка кафедри фінансів та
економічної безпеки
Шило Жанна Степанівна

Рецензентка:

ст викладачка кафедри фінансів та
економічної безпеки
Котик Ольга Василівна

Рівне – 2025

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота бакалаврського рівня на тему: «Комплексний аналіз фінансового стану підприємства та обґрунтування напрямів його покращення (на прикладі ПрАТ «Тернопільгаз»)» / Б.О. Солоненко - Рівне: НУВГП, 2025, 103 с.

У роботі розглянуто сутність фінансового стану підприємства, проведено аналіз його основних показників на прикладі ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 рр. Оцінено динаміку фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності та ділової активності. Запропоновано практичні напрями покращення фінансового стану.

Ключові слова: фінансовий стан, аналіз, фінансова стійкість, рентабельність, ПрАТ «Тернопільгаз».

ANNOTATION

Bachelor's qualification work on the topic: «Comprehensive analysis of the financial condition of the enterprise and justification of directions for its improvement (on the example of PrJSC 'Ternopilgaz')» / B.O. Solonenko - Rivne: NUWEE, 2025, 103 p.

The work examines the essence of the enterprise's financial condition and analyzes its key indicators based on the example of PrJSC «Ternopilgaz» for 2022–2024. Financial stability, liquidity, profitability, and business activity were assessed. Practical directions for improving the financial state are proposed.

Keywords: financial condition, analysis, financial stability, profitability, PrJSC «Ternopilgaz».

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Поняття та економічна сутність фінансового стану підприємства.....	8
1.2. Показники, методи та принципи оцінки фінансового стану підприємства.....	14
1.3. Фінансова стійкість як ключовий аспект оцінки фінансового стану підприємства.....	26
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ТЕРНОПІЛЬГАЗ»..	36
2.1. Економіко-організаційна характеристика підприємства.....	36
2.2. Структурно-динамічний аналіз показників фінансового стану підприємства.....	43
2.3. Параметричний аналіз основних показників фінансової діяльності підприємства.....	57
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ТЕРНОПІЛЬГАЗ».....	76
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	86
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

У сучасних умовах нестабільної економіки, воєнних викликів та глобальних змін у фінансовій системі України питання оцінки фінансового стану підприємств набуває особливої актуальності. Фінансовий стан визначає здатність підприємства до виживання, стабільного функціонування, інвестування та розвитку. Особливої ваги цей аспект набуває у періоди кризи, коли ефективне управління фінансами є ключовим фактором стійкості бізнесу.

Комплексний аналіз фінансового стану дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, визначити потенційні ризики та обґрунтувати напрями для поліпшення ситуації. Без такої оцінки неможливе прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що впливають на економічні результати діяльності.

Протягом останніх 5–7 років науковцями було запропоновано низку підходів до вдосконалення методів аналізу фінансового стану. Зокрема, О. А. Поддєрьогін у своїх працях акцентує увагу на системному підході до оцінки фінансової стійкості підприємства та впровадженні комплексних коефіцієнтних моделей. В. Бланк поглибив підхід до аналізу ліквідності з урахуванням впливу зовнішніх чинників. А. Л. М. Савчук та Н. Г. Ткаченко наголошують на важливості інтеграції фінансового аналізу з ризик-менеджментом.

Ці розробки створюють основу для сучасного інструментарію аналізу, що дозволяє підприємствам оперативно адаптуватися до змін середовища.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства та обґрунтування практичних напрямів його покращення.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- розкрити теоретичні основи поняття фінансового стану підприємства та методів його оцінювання;
- здійснити економіко-організаційну характеристику обраного підприємства;

- провести детальний аналіз фінансового стану підприємства за ключовими напрямками (ліквідність, платоспроможність, рентабельність, ділова активність тощо);
- виявити проблемні аспекти у фінансово-господарській діяльності підприємства;
- розробити обґрунтовані заходи щодо покращення фінансового стану підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність підприємства ПрАТ «Тернопільгаз». Предметом дослідження є методи та інструменти комплексного аналізу фінансового стану підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались такі методи:

- теоретичні: аналіз і синтез, узагальнення, системний підхід – для вивчення теоретичних засад;
- економіко-статистичні: горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний аналіз;
- графічний метод – для наочного зображення результатів;
- порівняльний аналіз – для виявлення динаміки змін;
- економічне моделювання – при обґрунтуванні напрямів покращення фінансового стану.

Інформаційною базою дослідження виступали законодавчі та нормативні документи, закони України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців, матеріали періодичних видань, а також дані фінансової звітності ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 рр.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дипломної роботи становить 102 сторінки, вона містить 29 таблиць, 4 рисунки. Список використаних джерел включає 74 найменування і займає 5 сторінок. Обсяг додатків – 12 сторінок.

У першому розділі розглянуто теоретичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства, визначено сутність, мету, завдання аналізу, систематизовано

основні групи показників, які використовуються у фінансовій діагностиці, та окреслено методичні підходи до комплексної оцінки фінансової стійкості підприємства.

Другий розділ присвячено аналізу фінансової звітності ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 рр. Проведено структурно-динамічну оцінку активів, пасивів, джерел фінансування, а також параметричний аналіз показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності. У межах розділу виконано факторний аналіз ключових коефіцієнтів та побудовано прогнозні оцінки майбутнього фінансового стану підприємства.

У третьому розділі запропоновано комплекс заходів, спрямованих на покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільгаз». Обґрунтовано доцільність реалізації конкретних напрямів фінансової стабілізації, розраховано їх економічний ефект, а також сформовано прогнозні оцінки очікуваних результатів впровадження запропонованих рішень.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та економічна сутність фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства є однією з ключових характеристик його функціонування та визначає рівень платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості й ефективності господарської діяльності. Його комплексна оцінка дозволяє визначити, наскільки стабільною є діяльність підприємства, а також виявити потенційні ризики і слабкі місця у фінансовому управлінні.

Фінансовий стан відображає взаємозв'язок між активами, капіталом, зобов'язаннями та результатами діяльності підприємства. Як зазначає А. М. Поддєрьогін, це інтегральний показник, що охоплює всі аспекти фінансової діяльності суб'єкта господарювання та вимагає комплексного аналізу з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх чинників [47].

На думку І. А. Бланка, фінансовий стан підприємства – це динамічна система, яка формується під впливом результатів фінансової діяльності, структури капіталу, системи управління ризиками та загальної економічної кон'юнктури [6]. Він підкреслює, що в умовах нестабільного зовнішнього середовища аналіз фінансового стану повинен враховувати не лише абсолютні показники, але й їх динаміку, а також здатність підприємства до адаптації.

Фінансовий стан може бути задовільним, нестійким або критичним. Його рівень значною мірою залежить від структури активів та пасивів, раціональності використання фінансових ресурсів, рівня заборгованості та прибутковості підприємства. Л. М. Савчук та Н. Г. Ткаченко звертають увагу на те, що сучасний аналіз повинен бути інтегрованим з ризик-менеджментом і включати факторний підхід до виявлення причин нестійкості [56, 66].

Узагальнюючи, ми можемо виділити, що фінансовий стан підприємства – це результат взаємодії всіх елементів його фінансово-господарської діяльності, який відображає рівень його економічної стабільності, здатності забезпечувати

відтворювальний процес, виконувати фінансові зобов'язання та формувати необхідні обсяги доходів і прибутку. У ринковій економіці саме фінансовий стан стає об'єктивним індикатором ефективності діяльності суб'єкта господарювання та ключовим орієнтиром для внутрішніх і зовнішніх користувачів фінансової інформації.

На думку О. А. Поддєрьогіна, фінансовий стан підприємства – це «відображення результативності управління фінансовими потоками, що забезпечують рівновагу між надходженнями та витратами коштів, а також оптимальну структуру активів і пасивів підприємства» [47]. Сучасна економічна література містить десятки визначень цього поняття, які здебільшого узагальнюють підходи до оцінки економічної самодостатності підприємства.

Фінансовий стан тісно пов'язаний з поняттями ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності, прибутковості та ділової активності. Зокрема, за твердженням І. А. Бланка, «фінансовий стан є агрегованою характеристикою, що включає всі аспекти фінансової діяльності – від формування капіталу до контролю витрат та розрахунків» [7].

Іншими словами, фінансовий стан – це синтетичне уявлення про здатність підприємства:

- забезпечити прибуткову діяльність;
- зберігати платоспроможність;
- ефективно використовувати фінансові ресурси;
- адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Л. М. Савчук та Н. Г. Ткаченко зазначають, що «погіршення фінансового стану – це не лише проблема підприємства, а і ризик для контрагентів, кредиторів та бюджету держави» [56, 66]. Таким чином, об'єктивна оцінка цього стану є важливою складовою фінансової безпеки всієї економіки.

У науковій та економічній літературі термін «фінансовий стан підприємства» трактується багатогранно, що зумовлено його складною природою та міждисциплінарним значенням. Залежно від методологічного підходу, фінансовий стан може визначатися як:

- оцінка фінансової стабільності, що ґрунтується на балансі активів і пасивів;
- індикатор платоспроможності підприємства у коротко- та довгостроковій перспективі;
- результат ефективності управління фінансами, в тому числі капіталом, витратами, прибутком і зобов'язаннями.

Як зазначає І. Б. Сало, фінансовий стан – це «інтегральна категорія, яка включає в себе не лише наявний обсяг фінансових ресурсів, а й їх структуру, джерела формування та рівень фінансової безпеки підприємства» [57].

На думку О. М. Скиби, поняття «фінансовий стан» має розглядатися крізь призму фінансової рівноваги та здатності підприємства до самооновлення [59, 60].

Також важливою є думка Н. А. Лагутіної, яка підкреслює, що фінансовий стан є «відображенням здатності підприємства адаптуватися до змін ринкового середовища при збереженні стабільного грошового потоку» [36].

У сучасній економічній науці термін «фінансовий стан» є багатокомпонентним та трактується в залежності від методологічної школи, професійного досвіду дослідника та акцентів у сфері управління фінансами. Загалом, більшість підходів можна згрупувати у кілька напрямів:

- ресурсно-структурний підхід (через активи і пасиви підприємства);
- функціонально-динамічний (через здатність підприємства до гнучкого фінансового управління);
- інтегрований (комплексна характеристика усіх сторін фінансової діяльності).

Так, П. Т. Саблук вважає, що фінансовий стан – це «стан грошово-фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його безперервність і розвиток в умовах ринку» [53]. Такий підхід підкреслює функціональне значення фінансового стану в контексті стратегічної сталості.

І. А. Бланк визначає фінансовий стан як «результат взаємодії фінансових рішень, структур активів і пасивів, а також зовнішнього середовища, що формує платоспроможність, стійкість, ділову активність та прибутковість» [6].

Зі свого боку, Є. В. Савицька акцентує на тому, що «фінансовий стан – це динамічна характеристика, яка змінюється під впливом фінансової, виробничої, інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності підприємства» [54, 55].

Натомість зарубіжні дослідники трактують поняття більш вузько. Так, Р. Ентоні та Д. Рісс розглядають фінансовий стан як здатність підприємства генерувати прибуток і виконувати зобов'язання перед кредиторами [1]. Подамо різні підходи до визначення терміну «фінансовий стан» у Табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Різні підходи до визначення терміну «фінансовий стан підприємства»

Автор	Визначення фінансового стану	Ключовий акцент
Поддєрьогін А. М.	Відображення результативності управління фінансовими потоками, структура активів і пасивів	Ресурсно-структурний підхід
Бланк І. А.	Динамічна система, що формується під впливом фінансових результатів, структури капіталу та зовнішнього середовища	Інтегрований підхід
Савчук Л. М., Ткаченко Н. Г.	Показник фінансової безпеки підприємства в умовах ризику та нестабільності	Функціонально-ризиковий підхід
Саблук П. Т.	Стан грошово-фінансових ресурсів, що забезпечують безперервність діяльності	Стратегічна сталість
Савицька Є. В.	Динамічна характеристика, що змінюється під впливом різних факторів господарювання	Багатофакторність і гнучкість
Ентоні Р., Рісс Д.	Здатність підприємства генерувати прибуток і виконувати зобов'язання перед кредиторами	Прибутковість і платоспроможність

Крім визначень, дослідники пропонують власні системи показників і коефіцієнтів для оцінювання фінансового стану. Наприклад, О. В. Кіреєва виокремлює чотири обов'язкові блоки аналізу:

- ліквідність і платоспроможність;
- фінансова стійкість;
- оборотність активів;
- рентабельність діяльності [31].

В. Ю. Гриньова доповнює це групою інтегральних показників, які дозволяють оцінити ризики банкрутства, кредитоспроможність та рівень фінансової безпеки підприємства [5].

Крім того, в економічній літературі сформувались такі основні підходи до визначення фінансового стану:

- результативний підхід (оцінка прибутковості, рентабельності, динаміки доходів);
- структурний підхід (оцінка структури балансу, частки власного і залученого капіталу);
- ліквідний підхід (оцінка здатності покривати короткострокові зобов'язання);
- інтегрований підхід, запропонований у працях С. М. Ілляшенка, де підкреслюється, що «фінансовий стан не може бути адекватно відображений жодним ізольованим показником» [26].

У таблиці 1.2 представимо ключові переваги та недоліки кожного з підходів.

Таблиця 1.2

Переваги й недоліки підходів до визначення фінансового стану

Підхід	Переваги	Недоліки
Результативний	Простота, доступність	Ігнорує структуру зобов'язань
Структурний	Орієнтація на баланс	Не враховує динаміку
Ліквідний	Актуальний для кредиторів	Не показує ефективність
Інтегрований	Найповніша картина	Висока складність

Слід відзначити, що сучасна методика аналізу дедалі частіше інтегрує фінансову і нефінансову інформацію, включаючи аналіз ESG-факторів, цифрової трансформації бізнесу, стабільності грошового потоку тощо.

У 2020–2024 роках в Україні зросла увага до адаптивності підприємств у воєнний період, тому низка дослідників – зокрема О. В. Редько, І. Г. Мацелюх, Т. В. Воронкова – акцентують, що фінансовий стан повинен оцінюватись не лише з точки зору стійкості, а й здатності до відновлення після кризових подій [50, 42].

Важливим є також формування профілю підприємства через діагностичні матриці: з одного боку – фінансова гнучкість, з іншого – прибутковість. Такі підходи застосовуються у стратегічному фінансовому плануванні та прогнозуванні.

Для глибшого розуміння змісту категорії «фінансовий стан» варто розкласти його на фактори-складові, що формують цю категорію:

- рівень ліквідності активів – швидкість, з якою активи можна перетворити в грошові кошти;
- фінансова стійкість – стабільність структури капіталу, наявність власних оборотних засобів;
- рентабельність – здатність генерувати прибуток у відношенні до ресурсів;
- оборотність – інтенсивність обігу активів, особливо оборотних;
- структура джерел фінансування – співвідношення власного та залученого капіталу;
- рівень фінансових ризиків – залежність підприємства від боргового навантаження та зовнішніх шоків.

У багатьох сучасних дослідженнях фінансовий стан тісно пов'язується із поняттями фінансової безпеки, антикризового потенціалу та сталості розвитку. Наприклад, Т. О. Снігур вказує, що «фінансовий стан є передумовою для ефективного впровадження стратегічного планування, оскільки він визначає межі інвестиційної спроможності підприємства» [61]. Зі зміною економічних реалій (пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення, інфляційні процеси, воєнний

стан в Україні) акценти у визначенні фінансового стану також змістилися, зобразимо це в Табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Зміни у фокусі оцінки фінансового стану

Період	Фокус оцінки фінансового стану
До 2020 року	Рентабельність, стабільність доходів, капіталізація
2020–2022	Ліквідність, адаптивність, антикризовий потенціал
З 2022 року	Вживання, гнучкість, мобілізація ресурсів, фінансова витривалість

Таким чином, термін «фінансовий стан» не має єдиного усталеного трактування в економічній літературі, що обумовлено складністю самої економічної системи підприємства. Проте в наукових джерелах спостерігається консенсус щодо того, що цей стан є індикатором стабільності, ефективності, стійкості й перспективності функціонування підприємства.

Глибоке розуміння фінансового стану дозволяє не лише оцінити поточну ситуацію, а й прогнозувати майбутні зміни, формувати антикризові стратегії, коригувати бюджетну політику та оптимізувати управлінські рішення.

Ми дійшли висновку, що поняття фінансового стану охоплює сукупність економічних показників, які характеризують здатність підприємства забезпечувати свій розвиток, виконувати зобов'язання перед партнерами та державою, створювати прибуток і ефективно управляти ресурсами. Його аналіз є фундаментальним інструментом для прийняття управлінських рішень, розробки стратегії та забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

1.2. Показники, методи та принципи оцінки фінансового стану підприємства

Оцінка фінансового стану підприємства ґрунтується на сукупності кількісних показників, що відображають різні аспекти його фінансово-господарської діяльності. Кожен з цих показників дає уявлення про окремий напрямок

діяльності підприємства: платоспроможність, рентабельність, ліквідність, оборотність, структуру капіталу тощо.

Сучасний підхід до аналізу передбачає не лише розрахунок окремих коефіцієнтів, а й системну інтеграцію показників у єдиний аналітичний блок, що дозволяє отримати цілісну картину фінансового стану підприємства.

Як зазначає Т. М. Василик, «оцінка фінансового стану підприємства не повинна обмежуватись вивченням окремих фінансових показників, а має розглядатись як системний процес комплексної фінансової діагностики» [11].

Для цілісної оцінки фінансового стану підприємства важливо не лише розрахувати окремі показники, а й систематизувати їх у аналітичні групи, що відображають різні сторони фінансово-господарської діяльності. Такий підхід відповідає принципам комплексності, взаємозв'язку, достовірності та динамічності, які лежать в основі сучасної фінансової діагностики (Бланк І. А., Василик Т. М. [6, 11]).

Фінансовий стан підприємства характеризується через систему фінансових показників, які дозволяють дати об'єктивну оцінку його діяльності у ключових напрямках: ліквідність, платоспроможність, стійкість, прибутковість, ефективність використання ресурсів тощо. Як зазначає І. А. Бланк, «система показників є інструментом, який забезпечує багатовимірну оцінку фінансової дієздатності підприємства» [6] (табл. 1.4). Група ліквідності оцінює здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. Ліквідність є критично важливою в умовах нестабільності ринку та перебоїв у надходженні грошових коштів.

І. А. Бланк визначає ліквідність як «фінансовий резерв платоспроможності підприємства, що дозволяє йому витримати кризові зміни у короткостроковому періоді» [7].

Типові показники:

- коефіцієнт загальної ліквідності;
- коефіцієнт швидкої ліквідності;
- абсолютна ліквідність;
- коефіцієнт покриття короткострокової заборгованості.

Таблиця 1.4

Показники оцінки фінансового стану

№	Група показників	Характеристика
1	Ліквідність	Здатність підприємства погашати короткострокові зобов'язання
2	Платоспроможність	Здатність покривати всі зобов'язання в разі припинення діяльності
3	Фінансова стійкість	Структура джерел фінансування діяльності підприємства
4	Рентабельність	Прибутковість діяльності відносно витрат або активів
5	Оборотність (ділова активність)	Швидкість обігу активів і ресурсів підприємства
6	Інтегральні показники	Загальна оцінка ризиків, банкрутства, інвестиційної привабливості

Балабанова Л. В. зазначає, що «ліквідність може бути високою, але тимчасовою – за рахунок затримки платежів постачальникам або накопичення боргів» [4].

На відміну від ліквідності, платоспроможність охоплює загальну здатність підприємства виконувати фінансові зобов'язання в цілому – як у коротко-, так і довгостроковому періодах. Це більш стратегічна характеристика, яка пов'язана з ризиками банкрутства та зниженням ділової репутації.

О. В. Редько стверджує, що «платоспроможність має вимірюватися не лише на підставі звітного балансу, а й з урахуванням прогнозованих потоків» [50, 51].

Основні коефіцієнти:

- коефіцієнт покриття зобов'язань активами;
- коефіцієнт забезпеченості власним капіталом;
- коефіцієнт відновлення/втрати платоспроможності.

Губський Б. М. пропонує проводити стрес-тестування платоспроможності для моделювання впливу кризи [17]. Ця група показників відображає структуру капіталу підприємства та співвідношення власних і позикових джерел фінансування. Вона важлива для інвесторів, банків, стратегічних партнерів.

Скиба О. М. розглядає фінансову стійкість як «здатність підприємства забезпечити автономне функціонування в умовах обмеженого доступу до зовнішніх фінансових ресурсів» [59, 60].

Ключові коефіцієнти:

- коефіцієнт автономії;
- коефіцієнт фінансової залежності;
- коефіцієнт маневреності;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу.

Савицька Є. В. додає, що «фінансова стійкість є запобіжником для інвесторів – це те, що вони аналізують перед вкладенням коштів» [54].

Рентабельність – це ефективність управління підприємством, його здатність приносити прибуток із наявних ресурсів. Показники рентабельності – це відображення результативності управлінських рішень.

Сало І. Б. пояснює: «Без рентабельності не існує розвитку – це ключ до самофінансування підприємства» [58].

Ключові показники:

- рентабельність активів (ROA);
- рентабельність власного капіталу (ROE);
- рентабельність продукції;
- рентабельність операційної діяльності.

Рентабельність має тенденцію коливатися залежно від галузі, тому важливо проводити галузеве бенчмаркування (Кириленко О. Г. [30]).

Ці показники оцінюють швидкість обігу ресурсів і ефективність управління оборотним капіталом. Висока оборотність свідчить про ефективне використання активів, низька – про нераціональне планування, надмірні залишки запасів або проблеми зі збутом.

Кіреєва О. В. вказує, що «управління оборотністю – це постійний процес оптимізації фінансового циклу підприємства» [31].

Показники:

- оборотність запасів;

- оборотність дебіторської заборгованості;
- оборотність активів;
- середня тривалість фінансового циклу.

Інтегральні показники – це комплексні оцінки, які на основі кількох показників формують узагальнене уявлення про фінансовий стан підприємства. Вони часто використовуються для:

- оцінки ризику банкрутства;
- оцінки інвестиційної привабливості;
- ранньої фінансової діагностики проблем.

С. М. Ілляшенко розробив власну систему оцінки на основі інтегральних індексів ризику, що враховує динаміку зовнішнього середовища [26].

Найбільш відомі:

- Z-model Альтмана;
- S-index Спрінгейта;
- Індекс Бівера;
- Українські моделі (Савицька, Тищенко).

Побудова системи фінансового аналізу за групами показників – це фундамент ефективного управління підприємством. Кожна група показників надає унікальну інформацію для керівництва, кредиторів, інвесторів та держави. В умовах нестабільності на ринку критично важливо застосовувати комплексний підхід, який враховує як структурні показники, так і динамічні тенденції.

Системне застосування показників усіх груп дозволяє отримати повноцінну аналітичну модель фінансового стану підприємства. Кожна група має свою логіку, формули та обмеження, а тому аналіз має бути багаторівневим і критичним, із врахуванням динаміки, структури, ринкових умов та галузевих стандартів.

Результати аналізу основних показників діяльності підприємства дають базове уявлення про його фінансовий стан. Однак одного лише обчислення та інтерпретації фінансових показників недостатньо для всебічної оцінки без належної методичної основи. Ефективне управління фінансовим станом

підприємства залежить не лише від мети аналізу, а й від доцільності використання того чи іншого підходу та адаптації методики до сучасних умов і потреб стейкхолдерів. Інакше кажучи, необхідно застосовувати комплекс перевірених методів фінансового аналізу, які у сукупності забезпечать об'єктивну і ґрунтовну оцінку. Саме тому у цьому підрозділі детально розглянуто основні методи оцінювання фінансового стану підприємства та обґрунтування напрямів його покращення. Для систематизації підходів до оцінки варто спочатку виокремити ключові методи фінансового аналізу. У науковій літературі пропонуються різні класифікації методів залежно від цілей і об'єктів аналізу. Узагальнено основні методи оцінки фінансового стану підприємства та їх характеристики представлено в таблиці 1.5.

Як видно з таблиці, кожен із методів має своє призначення та інформативність. Надалі наведено детальний огляд сутності, особливостей та практичного значення зазначених методів оцінки фінансового стану підприємства. При цьому враховано підходи сучасних авторів та результати останніх досліджень з теми.

Першими серед найпоширеніших методів є горизонтальний та вертикальний аналізи. Як стверджує Гриценко Л.Л. [14], горизонтальний аналіз є ефективним засобом виявлення тенденцій розвитку фінансових показників підприємства у часовому вимірі. Його перевага полягає у можливості оперативного реагування на негативні зміни, зокрема спад виручки чи зростання витрат. У той же час, вертикальний аналіз, за словами Шамкало К.Ю. [14], забезпечує глибше розуміння структури активів, капіталу та зобов'язань, що дає змогу оцінити внутрішню фінансову збалансованість підприємства.

Обидва підходи, доповнюючи один одного, створюють передумови для формування комплексної картини фінансового становища, зокрема: виявлення змін у капіталі, борговому навантаженні та структурі витрат. Класичним і базовим методом фінансової діагностики є аналіз фінансових коефіцієнтів. Як підкреслюють Попова С.П. і Пилипенко А.В. [48], цей метод дає змогу деталізовано дослідити кожен аспект діяльності підприємства: ліквідність,

фінансову стійкість, прибутковість та ділову активність. Наприклад, коефіцієнт абсолютної ліквідності дозволяє виявити готовність підприємства негайно розрахуватися з короткостроковими зобов'язаннями, а рентабельність активів – загальну ефективність використання майна.

Таблиця 1.5

Методи оцінки фінансового стану підприємства

Метод	Суть
Горизонтальний та вертикальний аналіз	Горизонтальний аналіз (трендовий) полягає у порівнянні даних фінзвітності за декілька періодів, визначенні абсолютних та відносних змін показників. Вертикальний (структурний) аналіз – дослідження внутрішньої структури звітності шляхом визначення питомої ваги складових у підсумку (активу, пасиву, доході тощо).
Коефіцієнтний аналіз (фінансові коефіцієнти)	Розрахунок відносних показників (коефіцієнтів) за даними фінансової звітності для оцінки різних аспектів фінансового стану. Включає групи показників ліквідності, платоспроможності, прибутковості, ділової активності тощо.
Дюпон-аналіз	Факторний метод розкладання рентабельності власного капіталу (ROE) на ключові компоненти. Класична модель DuPont подає ROE як добуток чистої маржі, оборотності активів та мультиплікатора капіталу, що дає змогу виявити драйвери рентабельності.
SWOT-аналіз	Комплексний метод стратегічного аналізу, що оцінює внутрішні сильні та слабкі сторони підприємства (Strengths, Weaknesses) і зовнішні можливості та загрози (Opportunities, Threats). На основі SWOT формується матриця стратегій для посилення сильних сторін, усунення слабких, використання можливостей і нейтралізації загроз.
Метод експертних оцінок	Метод ґрунтується на залученні експертів або використанні експертних систем для оцінювання фінансового стану за сукупністю критеріїв. Експерти присвоюють рейтинги або бали окремим показникам чи аспектам діяльності, на основі чого формується інтегральна оцінка (рейтинговий бал, клас фінансового стану тощо).
Аналіз грошових потоків	Окремий аналіз Звіту про рух грошових коштів, що включає оцінку притоків і відтоків коштів за операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю. Порівнюється отриманий грошовий потік з прибутком, розраховуються показники якості прибутку, ліквідності (наприклад, коефіцієнт грошового покриття зобов'язань).
Аналіз беззбитковості (CVP-аналіз)	Визначення точки беззбитковості підприємства – такого обсягу реалізації, при якому прибуток дорівнює нулю. Базується на поділі витрат на змінні і постійні та аналізі їх взаємозв'язку з виручкою.

Значною перевагою цього методу є його універсальність та можливість міжперіодного і міжпідприємницького порівняння. Водночас, зауважує Підгаєць С. [46], правильність інтерпретації коефіцієнтів потребує врахування галузевих особливостей і загальноекономічної ситуації, що не завжди прописано у методичних рекомендаціях. Тому коефіцієнтний аналіз доцільно комбінувати з іншими методами – для уникнення хибних висновків.

Окремо варто виділити Дюпон-аналіз як факторну модель, що дозволяє глибоко розкласти показник рентабельності власного капіталу на окремі складові: прибутковість продажів, ефективність активів і структуру капіталу. За даними Гайбури Ю.А. [12], цей метод є особливо ефективним для внутрішньої аналітики, оскільки допомагає керівництву визначити конкретні чинники зниження (чи підвищення) фінансової ефективності підприємства.

Так, якщо зміна ROE зумовлена падінням маржі, керівник може вжити заходів зі зменшення витрат. Якщо ж причиною стала неефективна структура капіталу, можливе рішення – перегляд боргової політики. Модель DuPont вирізняється аналітичною глибиною і є цінним інструментом не лише для аналізу, а й для стратегічного планування.

Хоч SWOT-аналіз часто вважається інструментом стратегічного менеджменту, він має чітку фінансову корисність. Зокрема, за словами Боярко І.М. [14], SWOT дозволяє системно оцінити, як внутрішні сильні та слабкі сторони підприємства (включно з фінансовими) взаємодіють із зовнішніми можливостями та загрозами.

Так, наявність сильного грошового потоку та стабільної рентабельності може бути використано як основа для розширення бізнесу або диверсифікації діяльності. Натомість виявлення загроз (наприклад, зростання кредитних ставок) вимагає переоцінки боргового навантаження. SWOT дає змогу поєднати кількісні результати фінансового аналізу з якісним стратегічним баченням, формуючи реалістичні шляхи покращення фінансового стану.

Особливо цінним у нестабільному середовищі є метод експертних оцінок, який дозволяє враховувати неформалізовані аспекти фінансової стабільності –

такі як репутація підприємства, стратегічний потенціал, якість управління. Як наголошує Підгаєць С. [46], у поєднанні з кількісними методами експертне оцінювання формує основу для комплексної інтегральної оцінки фінансового стану.

Зокрема, рейтингові методики дозволяють узагальнити висновки на основі вагових коефіцієнтів, що встановлюються експертами – наприклад, у формі рейтингу «А», «В», «С» тощо. Такий підхід широко застосовується банками при оцінці кредитоспроможності позичальників.

Сучасна фінансова аналітика все частіше фокусується на грошових потоках, а не лише на прибутку. Згідно з дослідженнями Пилипенко А.В. [48], аналіз Звіту про рух коштів дає змогу виявити касові розриви, перекоси в структурі надходжень, визначити якість прибутку. Наприклад, якщо підприємство показує чистий прибуток, але має від’ємний операційний потік – це сигнал про потенційні проблеми з ліквідністю.

Крім того, аналітики використовують спеціальні показники: коефіцієнт грошового покриття боргу, коефіцієнт самофінансування інвестицій, які дають змогу оцінити фінансову автономність і гнучкість.

CVP-аналіз (cost-volume-profit) дозволяє визначити точку, після якої діяльність підприємства стає прибутковою. Як стверджує Гайбура Ю.А. [12], цей метод особливо корисний для оцінки фінансового ризику, планування прибутку і прийняття рішень про мінімально необхідний обсяг реалізації.

У контексті оцінки фінансового стану підприємства аналіз беззбитковості дозволяє:

- виявити маржу фінансової безпеки;
- визначити ризик збитковості в умовах зменшення попиту;
- оптимізувати структуру витрат.

Одним із найпотужніших інструментів діагностики загрози банкрутства є модель Z-скорингу Альтмана. За словами Підгаєця С. [46], її ефективність підтверджена як у світовій, так і в українській практиці. Вона дає змогу за

допомогою п'яти коефіцієнтів визначити ймовірність банкрутства підприємства протягом найближчих періодів.

Z-індекс застосовується банками, інвесторами та рейтинговими агентствами, а також рекомендований у численних методичних розробках. Його сила – в здатності узагальнити багато аспектів у єдиний показник, що значно спрощує діагностику.

Кожен із розглянутих методів виконує свою роль у діагностиці фінансового стану підприємства. Деякі – загальні (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний), інші – глибокі (DuPont, Z-скоринг), ще інші – стратегічні (SWOT, експертні). Комплексне використання декількох методів дає найточнішу картину. Як зазначають сучасні українські автори, ключем до ефективної фінансової аналітики є поєднання формальних методів з аналітичним мисленням та розумінням контексту.

Ефективність будь-якого аналізу фінансового стану підприємства значною мірою залежить не лише від вибору методики чи глибини обробки показників, але й від дотримання чітких принципів, які забезпечують наукову обґрунтованість, об'єктивність та практичну корисність результатів. У сучасній економічній літературі існує низка принципів, що формують методологічну основу для здійснення фінансової діагностики. Вони визначають підходи до збору, обробки, інтерпретації та застосування фінансової інформації.

Як зазначає Пилипчук Н.І. [45], дотримання принципів аналізу дозволяє досягти системності й порівнянності результатів у різних періодах та між різними підприємствами. Це особливо важливо в умовах постійних змін економічного середовища, коли безсторонність і методична послідовність аналізу набувають критичного значення.

Принцип об'єктивності – це принцип, який передбачає використання лише достовірної, перевіреної інформації, яка ґрунтується на даних офіційної фінансової звітності підприємства. За словами Коваленко Т.А. [32], аналітик має уникати суб'єктивних оцінок, не підкріплених фактами, а також маніпуляцій даними, навіть за умови тиску з боку керівництва чи інвесторів.

Об'єктивність також вимагає дотримання єдиної облікової політики у різних періодах часу або, при її зміні, здійснення відповідних коригувань для забезпечення порівнянності. У іншому разі – аналіз втрачає сенс, а управлінські рішення – свою валідність.

Принцип системності говорить, що оцінка фінансового стану повинна здійснюватися не ізольовано, а в системному зв'язку з іншими аспектами діяльності підприємства – виробництвом, збутом, інвестиційною активністю, кадровим потенціалом. Як зауважує Гудзь П.В. [16], системність передбачає врахування впливу зовнішніх факторів (економічних, соціальних, правових) на внутрішній фінансовий механізм.

Крім того, системність забезпечується взаємозв'язком між різними розділами аналізу: наприклад, дані про прибутковість мають бути погоджені з аналізом грошових потоків, коефіцієнти ліквідності – з балансом і дебіторською заборгованістю, а оцінка фінансової стійкості – з аналізом джерел фінансування.

Принцип динамічності - якщо аналіз проводиться лише за один період, його інформативність є вкрай обмеженою. Принцип динамічності вимагає дослідження змін у фінансовому стані у часовому вимірі – шляхом порівняння показників за кілька періодів, визначення тенденцій, закономірностей розвитку.

Гриценко Л.Л. [14] підкреслює, що саме динаміка дозволяє виявити приховані загрози або позитивні зрушення, які неочевидні в розрізі одного періоду. Особливо це актуально в умовах інфляції, сезонних коливань або структурних змін на ринку.

Принцип порівнянності – принцип, який передбачає використання однакових підходів до аналізу в різні періоди, а також можливість порівняння результатів між різними підприємствами. Це забезпечується стандартизованою методикою розрахунку показників, єдиною системою обліку та однаковими часовими межами для аналізу.

За словами Мельничука І.О. [55], для забезпечення порівнянності показників важливо враховувати галузеву специфіку, розміри підприємств, відмінності в обліковій політиці тощо. Застосування галузевих еталонів та середніх значень

дозволяє більш коректно оцінити положення підприємства у ринковому середовищі.

Принцип комплексності означає необхідність врахування всіх аспектів фінансової діяльності підприємства – не лише прибутковості, а й ліквідності, оборотності, структури капіталу, ризиків тощо. Згідно з дослідженням Стельмаха В.В. [48], саме поєднання кількох методів та показників дозволяє сформувати цілісне уявлення про фінансовий стан.

Комплексність також означає врахування як кількісних, так і якісних показників, зокрема SWOT-аналізу, експертних оцінок, оцінки зовнішніх загроз (курс валют, кредитна політика банків, доступ до ринку).

Релевантність – це відповідність аналітичної інформації цілям користувача. Для керівника важливі одні показники (наприклад, операційна маржа, ефективність витрат), для кредитора – інші (ліквідність, кредитоспроможність), для інвестора – ще інші (рентабельність капіталу, потенціал зростання).

Як зазначає Зайцева О.М. [23], аналітик має чітко визначати цільову аудиторію аналізу та відповідно адаптувати інструменти. Наприклад, внутрішній управлінський аналіз допускає деталізацію до центрів витрат, тоді як для зовнішнього користувача важлива узагальнена оцінка фінансової стабільності.

Принцип своєчасності означає, що результати аналізу мають бути надані до моменту прийняття управлінського рішення, інакше вони втрачають практичну цінність. Особливо це стосується аналізу грошових потоків, точок беззбитковості, розрахунку ризиків.

Своєчасність також пов'язана з оперативністю обробки даних та автоматизацією аналітичних процедур. Дотримання принципів оцінки фінансового стану підприємства є необхідною умовою достовірності, надійності та корисності результатів аналізу. Кожен принцип виконує свою функцію: об'єктивність – гарантує довіру, системність – забезпечує зв'язок з іншими аспектами діяльності, порівнянність – дозволяє робити висновки у динаміці, релевантність – підвищує практичну цінність. Лише на основі таких засад можна сформувати обґрунтовані управлінські рішення, що сприятимуть фінансовій

стабільності, зростанню ефективності та довгостроковій конкурентоспроможності підприємства.

Таким чином, оцінка фінансового стану підприємства є складним багаторівневим процесом, що передбачає використання як окремих фінансових коефіцієнтів, так і комплексних аналітичних підходів. Ефективність цього процесу залежить від вибору методики, якості даних і глибини інтерпретації результатів. Грамотне поєднання коефіцієнтів, індексів та інтегральних показників дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення на підприємстві.

1.3. Фінансова стійкість як ключовий аспект оцінки фінансового стану підприємства

У складних умовах трансформації економіки України, викликаних як глобальними ринковими тенденціями, так і військовою агресією, особливої актуальності набуває питання забезпечення належного рівня фінансової стійкості підприємств. Цей показник відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективного функціонування підприємства, гарантує його платоспроможність, інвестиційну привабливість, здатність до розширення та модернізації виробництва.

Фінансова стійкість – це один з основних інтегральних показників, який відображає здатність підприємства діяти стабільно в умовах внутрішніх та зовнішніх ризиків. За визначенням Пилипчук Н.І. [45], фінансова стійкість – це «здатність підприємства підтримувати рівновагу між активами та зобов'язаннями, оптимально використовувати джерела фінансування та забезпечувати фінансову автономію в умовах нестабільного ринку».

Фінансова стійкість тісно пов'язана з іншими категоріями фінансового аналізу – ліквідністю, платоспроможністю, рентабельністю, оборотністю активів. Проте, на відміну від цих понять, вона характеризує довгострокову здатність підприємства функціонувати без загроз банкрутства.

Бражко В.С. [9] виділяє фінансову стійкість як характеристику внутрішньої фінансової рівноваги, що забезпечується раціональною структурою капіталу, стабільним прибутком та позитивним грошовим потоком.

Карпенко Т.Л. [28] уточнює, що фінансова стійкість є «результатом цілеспрямованого фінансового управління, що базується на аналізі капіталу, оборотних коштів та ефективності використання ресурсів».

Ми вважаємо, що фінансова стійкість підприємства – це здатність підтримувати оптимальну структуру джерел фінансування, яка дозволяє забезпечити безперебійне функціонування, розраховуватись з кредиторами та водночас утримувати достатній рівень самостійності. Оцінка цієї характеристики передбачає не лише виявлення її наявності чи відсутності, а й класифікацію рівнів – від повної незалежності до кризового стану. Це дає змогу виявити глибину потенційних ризиків і своєчасно вжити заходів управлінського впливу.

Більшість вітчизняних і зарубіжних дослідників розрізняють 4 рівні фінансової стійкості. Однак варіації їх опису, кількість проміжних етапів, назви та глибина трактувань можуть різнитись. Ми зупинимось на класичній класифікації, яка зберігає баланс між простотою сприйняття та аналітичною повнотою та зобразимо в Табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Класифікація рівнів фінансової стійкості

Рівень	Характеристика
Абсолютна	Підприємство повністю покриває потребу в обігових коштах за рахунок власного капіталу.
Нормальна	Частина потреб покривається за рахунок короткострокових зобов'язань. Власний капітал – домінує.
Нестійка	Підвищена залежність від позикових коштів. Ознаки порушення платоспроможності.
Критична (кризова)	Переважаання короткострокових зобов'язань. Втрата платоспроможності. Ризик банкрутства.

За дослідженнями Литвиненко І.М. [39], більшість підприємств малого та середнього бізнесу в Україні перебувають на межі між «нормальною» та «нестійкою» моделлю стійкості, що робить аналіз цього показника надзвичайно важливим.

Абсолютна фінансова стійкість - це найвищий рівень фінансової рівноваги. У такому стані підприємство повністю забезпечує свої потреби у фінансуванні за рахунок власних коштів, не вдаючись до зовнішніх запозичень. Це свідчить про:

- достатній обсяг внутрішніх ресурсів;
- ефективне управління прибутком;
- виважену дивідендну політику;
- наявність резервного фонду чи нерозподіленого прибутку.

Такий рівень є ідеальним з позиції фінансової безпеки, але в реальних умовах економіки зустрічається рідко. Це пояснюється тим, що повне утримання активів лише за рахунок власного капіталу часто є економічно недоцільним – особливо у разі наявності дешевих кредитних ресурсів.

Нормальна фінансова стійкість – це оптимальний для більшості підприємств стан, коли власні кошти переважають, але частина короткострокових зобов'язань використовується для фінансування оборотних активів. Такий підхід дозволяє:

- зберігати автономність;
- мати певну фінансову гнучкість;
- використовувати короткі кредити для покриття сезонних коливань.

Цей рівень притаманний суб'єктам із стабільною виручкою, здатним вчасно обслуговувати позики, але які не мають надлишку власного капіталу. На цьому рівні зростає значення платоспроможності та управління грошовими потоками, адже зобов'язання потрібно погашати регулярно. При цьому фінансова стійкість не втрачається, якщо борги помірні та контрольовані.

Нестійка (погранична) фінансова стійкість – на цьому рівні починають проявлятися ознаки фінансової залежності. Частка позикового капіталу перевищує власний, а оборотні активи значною мірою формуються за рахунок

короткострокових зобов'язань. Такий стан може бути допустимим у короткостроковій перспективі, однак він вже містить ризики:

- підвищується фінансове навантаження;
- зростає вартість обслуговування боргу;
- підприємство стає вразливим до змін кредитної політики банків.

Приклад: компанія, яка через падіння прибутковості починає активно залучати банківське фінансування, використовуючи його для фінансування поточних витрат. Ключовий ризик: зниження кредитного рейтингу, втрата довіри інвесторів, зменшення рентабельності через відсоткові витрати.

Критична (кризова) фінансова стійкість – це стан, у якому підприємство переважно функціонує за рахунок позикових коштів, і власний капітал або мінімальний, або вже втратив свою частку в структурі балансу. Власний оборотний капітал відсутній або навіть від'ємний. Характерні ознаки:

- хронічна неплатоспроможність;
- затримки у виплатах заробітної плати, податків, кредитів;
- необхідність реструктуризації боргу або фінансового оздоровлення.

Наслідки: зростає ризик судових позовів, блокування рахунків, втрата контролю над активами. Це вже фактично передбанкрутний стан, у якому підприємство втрачає довіру партнерів і втрачає можливість самостійно впливати на власну фінансову політику. Порівняємо рівні фінансової стійкості у Табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Порівняльна характеристика рівнів фінансової стійкості

Рівень стійкості	Частка власного капіталу	Фінансова автономія	Стан платоспроможності	Ризик банкрутства
Абсолютна	>70%	Висока	Повна	Відсутній
Нормальна	50–70%	Достатня	Стабільна	Мінімальний
Нестійка	20–50%	Низька	Часткова	Високий
Критична	<20%	Відсутня	Відсутня	Надзвичайно високий

Аналіз рівнів фінансової стійкості підприємства дає змогу глибше зрозуміти характер його фінансової рівноваги та вразливість до ризиків. На відміну від абстрактної оцінки «стабільне / нестабільне», рівнева градація дозволяє чітко визначити ступінь фінансової безпеки та виявити динаміку змін у структурі капіталу.

Кожен з рівнів – від абсолютної стійкості до критичного стану – має свої характерні ознаки, переваги та ризики. Практичне застосування цієї класифікації важливе для:

- ухвалення управлінських рішень щодо фінансування;
- формування резервної політики підприємства;
- попередження кризових ситуацій;
- комунікації з зовнішніми користувачами фінансової звітності.

З огляду на сучасні умови функціонування бізнесу в Україні, зокрема вплив воєнного стану, інфляційного тиску та обмеженого доступу до кредитних ресурсів, своєчасна і точна діагностика рівня фінансової стійкості має вирішальне значення для забезпечення довгострокової життєздатності підприємства.

Крім того, фінансова стійкість підприємства формується під впливом широкого спектра факторів, які взаємодіють між собою, змінюють свою силу залежно від етапу розвитку підприємства, галузевої специфіки, а також загальноекономічної ситуації. Ці фактори умовно поділяють на внутрішні та зовнішні, причому саме їх системна оцінка дозволяє сформувати адаптивну фінансову стратегію (Табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Основні фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

Група факторів	Основні елементи
Внутрішні	Структура капіталу, оборотність активів, рентабельність, політика дивідендів, грошові потоки, ефективність управління
Зовнішні	Податкова політика, рівень інфляції, курсові коливання, політична стабільність, банківські ставки, умови кредитування, воєнний стан

Як наголошує Романишин І.Б. [52], «українські підприємства мають критично низьку адаптивність до зовнішніх викликів через нерозвинуті резервні механізми фінансової підтримки».

Внутрішні фактори – це чинники, які формуються всередині підприємства й безпосередньо залежать від управлінських рішень, операційної ефективності та стратегії розвитку.

Формування оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом є ключовим елементом фінансової політики. Надмірна залежність від кредитів може призвести до втрати стійкості в періоди падіння прибутку або зростання відсоткових ставок. Зокрема – підприємство з високим рівнем власного капіталу має вищу фінансову автономію, що дозволяє витримувати ринкові коливання без необхідності в зовнішній підтримці.

Важлива також ефективність управління активами. Низька оборотність запасів, дебіторська заборгованість або неефективне використання основних засобів уповільнюють обіг коштів, що знижує здатність підприємства оперативно фінансувати свою діяльність.

Прибутковість діяльності – наявність стабільного прибутку формує резерви та дозволяє фінансувати розвиток без залучення зовнішніх джерел. Постійні збитки руйнують власний капітал і знижують довіру кредиторів. Політика дивідендів і резервів – надмірна виплата дивідендів без формування резервів на майбутнє – поширена помилка. Підприємства, які не мають резервного фонду, втрачають гнучкість під час кризи. Якість фінансового менеджменту – досвідчені фінансисти, впровадження аналітичних систем, цифрових інструментів (ERP, CRM) – все це покращує прогнозування, вчасне виявлення загроз та стратегічну керованість.

Зовнішні фактори - це фактори не залежать від підприємства безпосередньо, проте можуть істотно впливати на його стійкість. Успішні компанії навчаються передбачати, адаптуватись та будувати антикризову стратегію в умовах мінливої зовнішньої середи.

– Економічна ситуація в країні. Інфляція, девальвація національної валюти, падіння ВВП безпосередньо впливають на купівельну спроможність споживачів, вартість ресурсів та доступність фінансування. У 2022–2024 рр. українські підприємства пережили рекордну інфляцію і втрати частини внутрішнього попиту.

– Податкова та регуляторна політика. Часті зміни ставок податків, обмеження імпорту, нові вимоги щодо звітності створюють додаткове навантаження. Особливо це відчувають малі та середні підприємства, які не мають окремих департаментів для юридичного та податкового супроводу.

– Політична стабільність та безпека. В умовах воєнного стану підприємства стикаються з втратою активів, руйнуванням логістики, ризиком евакуації персоналу. Це призводить до тимчасової або повної втрати фінансової стійкості.

– Доступ до фінансових ресурсів. Обмежений доступ до довгострокового кредитування, високі процентні ставки, обмеження на валютні операції – усе це обмежує можливості підприємства в управлінні капіталом.

– Конкурентне середовище. Насиченість ринку, поява нових гравців, цінова конкуренція – чинники, що можуть різко знизити прибутковість і потребувати переорієнтації бізнес-моделі.

– Системна взаємодія факторів. Жоден з факторів не діє ізольовано. Наприклад, навіть ідеальна структура капіталу не гарантує стабільності, якщо зростає інфляція або руйнуються логістичні шляхи. Навпаки, підприємства з середнім рівнем боргового навантаження можуть зберігати фінансову стійкість завдяки ефективному фінансовому менеджменту та цифровим інструментам контролю (Табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Взаємозалежність факторів впливу на фінансову стійкість

Тип взаємодії	Приклад
Внутрішні + внутрішні	Низький прибуток + неефективне управління оборотними активами
Внутрішні + зовнішні	Високий кредитний тиск + зростання облікової ставки НБУ
Зовнішні + зовнішні	Інфляція + нестабільне податкове законодавство

Фактори, що впливають на фінансову стійкість, мають багатовимірну природу. Підприємства, які здатні ефективно управляти внутрішніми параметрами, мають більше шансів зберігати фінансову рівновагу навіть в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Водночас недооцінка впливу зовнішніх викликів – поширена помилка, яка призводить до стратегічних прорахунків.

Рекомендовано постійно моніторити зміну ключових факторів, використовувати методи SWOT-аналізу, стрес-тестування та прогнозного моделювання.

Для оцінки фінансової стійкості застосовують низку коефіцієнтів, які відображають структуру капіталу, автономність, маневреність ресурсів, зобразимо їх у Табл. 1.10.

Таблиця 1.10

Ключові коефіцієнти для аналізу фінансової стійкості

Показник	Формула	Оптимальне значення
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Валюта балансу	$\geq 0,5$
Коефіцієнт фінансової залежності	Позикові кошти / Власний капітал	$\leq 1,0$
Коефіцієнт маневреності	Власні оборотні кошти / Власний капітал	0,2 – 0,5
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів	(Власний капітал – необоротні активи) / Оборотні активи	> 0

За словами Олійник С.В. [6], коефіцієнти повинні аналізуватись у динаміці, а не ізольовано, оскільки річні коливання можуть спотворювати реальний стан справ.

Фінансова стійкість не є ізольованим показником – вона формується у взаємодії з іншими ключовими елементами фінансового аналізу:

– Ліквідність – фінансова стійкість забезпечує здатність підприємства виконувати короткострокові зобов’язання. Якщо ліквідність постійно критична, це сигнал про погіршення фінансової стійкості.

– Структура капіталу – високий рівень позикових коштів у структурі капіталу знижує фінансову незалежність підприємства та погіршує його стійкість у періоди кризи.

– Рентабельність – підприємство, що не генерує прибутку, не зможе утримувати фінансову стійкість довгостроково. За словами Яковлевої Л.О. [72], «систематичні збитки ведуть до втрати власного капіталу та руйнування фінансової стійкості».

– Оборотність активів – надмірне накопичення запасів або зростання дебіторської заборгованості зменшує ліквідність і, відповідно, – фінансову гнучкість підприємства.

У сучасних умовах українські підприємства стикаються з новими, часто нетиповими, загрозами для фінансової стійкості:

– Воєнний стан – порушення логістичних ланцюгів, руйнування активів, зменшення попиту на внутрішньому ринку. Як стверджує Савчук В.Р. [9], «криза ліквідності під час війни – головна загроза для фінансової життєздатності більшості підприємств малого бізнесу».

– Цифрова трансформація – перехід до електронного документообігу, онлайн-аналітики та автоматизованих систем управління фінансами (ERP-системи). Вони сприяють оперативному контролю та підвищенню гнучкості.

– Глобалізація ринків – одночасно відкриває можливості для диверсифікації ризиків, і водночас – робить підприємство залежним від зовнішніх шоків (ціни на ресурси, санкції, валютні коливання).

– Стійкість у сталому розвитку (sustainability) – нині західні інвестори враховують не лише показники прибутковості, а й ESG-фактори. Фінансова стійкість розглядається у зв'язку з екологічною, соціальною та управлінською стабільністю.

Отже, фінансова стійкість – це наслідок збалансованого управління всіма фінансовими сферами. Вона є не лише фінансовим показником, а й результатом управлінської політики, стратегічного бачення та реакції на зовнішні умови. Ми дійшли висновку, що фінансова стійкість відображає здатність підприємства

зберігати рівновагу між власними та залученими ресурсами, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, бути стійким до криз та забезпечувати умови для стабільного розвитку. На практиці це означає не лише наявність прибутку, а й збалансовану структуру капіталу, ефективне управління активами, наявність резервів та адаптивну фінансову політику.

Рівнева класифікація фінансової стійкості (від абсолютної до критичної) дає змогу більш точно діагностувати стан підприємства, визначати рівень фінансових ризиків та прогнозувати ймовірність втрати платоспроможності. Водночас виявлено, що на фінансову стійкість впливає сукупність як внутрішніх (структура капіталу, прибутковість, менеджмент), так і зовнішніх (економічна ситуація, податкове середовище, війна, доступ до кредитування) факторів, які потребують постійного моніторингу та управлінського реагування.

Таким чином, фінансова стійкість є не лише результатом минулої фінансової діяльності, а й індикатором потенціалу до подальшого зростання. Її якісна оцінка – ключ до ухвалення обґрунтованих рішень щодо стратегії розвитку, фінансування, ризик-менеджменту та конкурентної позиції підприємства в умовах динамічного ринку.

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ТЕРНОПІЛЬГАЗ»

2.1. Економіко-організаційна характеристика ПрАТ «Тернопільгаз»

Обране для аналізу підприємство – приватне акціонерне товариство «Тернопільгаз» – є важливим елементом інфраструктури газорозподільної галузі регіону. Його основна функція полягає у забезпеченні безперебійного та безпечного розподілу природного газу споживачам Тернопільської області. Станом на 2024 рік підприємство обслуговує понад 200 тисяч побутових споживачів та більше трьох тисяч юридичних осіб, що свідчить про його стратегічну значущість у сфері енергетичного забезпечення регіону.

ПрАТ «Тернопільгаз» було утворене в процесі трансформації колишньої державної структури у комерційне підприємство з приватною формою власності. Проте, незважаючи на зміну організаційно-правового статусу, воно зберегло характерні риси соціально відповідального суб'єкта господарювання. Підприємство діє відповідно до чинного законодавства України, зокрема нормативно-правових актів НКРЕКП, які регулюють тарифи, стандарти безпеки та якості обслуговування в енергетичній галузі.

Організаційна структура підприємства побудована за функціональним принципом. У ній чітко виокремлюються адміністративне керівництво, технічні та експлуатаційні служби, аварійно-диспетчерські бригади, а також центри обслуговування споживачів.

До складу компанії входять районні управління, які здійснюють контроль та обслуговування газових мереж на місцях. Така децентралізована модель управління дозволяє забезпечити ефективний контроль за роботою систем газопостачання навіть у найвіддаленіших населених пунктах області.

Інфраструктурна база підприємства включає десятки газорозподільних станцій, сотні точок редукування тиску та тисячі кілометрів розподільчих мереж.

ПрАТ «Тернопільгаз» активно впроваджує сучасні системи телеметрії, автоматизованого контролю та обліку природного газу, що дозволяє підвищити ефективність роботи та зменшити технічні втрати ресурсу.

Аналізуючи кадрову політику підприємства, варто зазначити, що воно має великий штат кваліфікованих фахівців, включаючи інженерів, майстрів, диспетчерів, технічних працівників. Упродовж останніх років компанія проводить постійні навчання з охорони праці, пожежної безпеки, енергетичного менеджменту. Такий підхід дозволяє підтримувати високий рівень професіоналізму персоналу та оперативно реагувати на змінні виклики.

У структурі власності ПрАТ «Тернопільгаз» присутні як приватні акціонери, так і державна участь, що зумовлено інтеграцією компанії до структури АТ «Нафтогаз України» у 2023–2024 роках. Це відображає загальнонаціональну тенденцію до централізації управління критичною енергетичною інфраструктурою. У рамках цієї інтеграції підприємство продовжує діяти як окремий суб'єкт господарювання, зберігаючи ліцензії, тарифи та обов'язки перед споживачами [2, 49].

Особливістю діяльності підприємства є те, що його дохідна частина формується виключно за рахунок послуг із розподілу газу, а не продажу самого ресурсу. Така модель фінансування зумовлює залежність від тарифної політики держави, а також вимагає високої точності у плануванні інвестицій, модернізації та амортизаційних витрат.

З точки зору перспектив розвитку, підприємство демонструє стійкість і поступову адаптацію до вимог ринку. У 2023–2024 роках реалізовано кілька масштабних проєктів з модернізації мереж, що дозволило знизити аварійність та підвищити безпеку. Водночас, в умовах воєнного стану, основним викликом залишається підтримання сталого функціонування без значного зовнішнього інвестування, що потребує виваженої фінансової політики та ефективного менеджменту [24].

Загалом, проведений аналіз свідчить про те, що ПрАТ «Тернопільгаз» є ефективно організованим підприємством, яке відіграє важливу роль у

забезпеченні енергетичної безпеки регіону. Його діяльність базується на поєднанні технічної компетентності, соціальної відповідальності та дотриманні законодавчих вимог. Така модель функціонування дозволяє забезпечити не лише надійне газопостачання, а й сталий розвиток підприємства в середньо- та довгостроковій перспективі.

Втім, з метою поглибленого вивчення фінансового стану ПрАТ «Тернопільгаз», а також для виявлення потенційних внутрішніх резервів і проблемних зон у його діяльності, доцільним є проведення техніко-економічного аналізу. Такий підхід дозволяє встановити взаємозв'язки між технічними й економічними чинниками, що формуються у процесі виробничо-господарської діяльності, і оцінити їхній вплив на загальний результат функціонування підприємства.

Комплексний аналіз техніко-економічних показників дозволяє не лише оцінити ефективність роботи підприємства у динаміці, а й обґрунтувати напрямки подальшого удосконалення управлінських рішень. Для цього були використані офіційні дані зі Звіту про фінансові результати (Форма №2) та Звіту про фінансовий стан (Форма №1) за період 2022 – 2024 років. Вказані звітні форми подано у додатках А–Е [24].

Результати аналізу наведено в Таблиці 2.1, де представлена динаміка ключових техніко-економічних показників, зокрема: чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), середньооблікової чисельності працівників, собівартості реалізованої продукції, середньорічної вартості основних засобів, а також коефіцієнтів фондівдачі, фондомісткості та рентабельності продукції.

Зазначені показники характеризують загальний економічний потенціал підприємства, рівень його технічного забезпечення, ефективність використання ресурсів та прибутковість діяльності, що є важливими критеріями у процесі оцінки фінансового стану.

Аналіз динаміки основних техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки свідчить про суттєві коливання в господарській

діяльності підприємства, що зумовлені як внутрішніми управлінськими рішеннями, так і зовнішніми економічними умовами.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	Роки			Абс. відх.		Відн. відх.	
	2022	2023	2024	2023/	2024/	2023/	2024/
				2022	2023	2022	2023
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	572659	582322	100267	9663	-482055	101,69	17,22
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	675139	459940	91849	-215199	-368091	68,13	19,97
3. Середньорічна вартість ОФ, тис. грн.	236234	250200	167313	13965,5	-82887	105,91	66,87
4. Сума зносу, тис. грн.	281558	327258	85597	45700	-241661	116,23	26,16
5. Фондовіддача основних фондів, грн/грн	2,42	2,33	0,60	-0,10	-1,73	96,01	25,75
6. Фондомісткість основних фондів, грн/грн	0,41	0,43	1,67	0,02	1,24	104,15	388,37
7. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-213500	9415	-153586	222915	-163001	-4,41	-1631,3
8. Рентабельність продукції, %	-31,62	2,05	-167,22	33,6	-169,2	-6,47	-8168,8
10. Чисельність працівників, чол.	1431	1368	1193	-63	-175	95,60	87,2
11. Фонд оплати праці, тис. грн.	275458	259527	36850	-15931	-222677	94,22	14,2

Позитивною тенденцією є зростання виручки від реалізації продукції у 2023 році на 9663 тис. грн (1,69%), що може свідчити про зростання обсягів реалізації або коригування тарифів на розподіл газу. Проте вже у 2024 році відбулося різке зниження виручки на 482 055 тис. грн, тобто більш ніж на 82%, що свідчить про

суттєве скорочення доходної частини – можливо, через зменшення обсягів споживання, втрату клієнтів або зміни у регуляторній політиці. Зобразимо коливання виручки від реалізації продукції на рисунку 2.1.

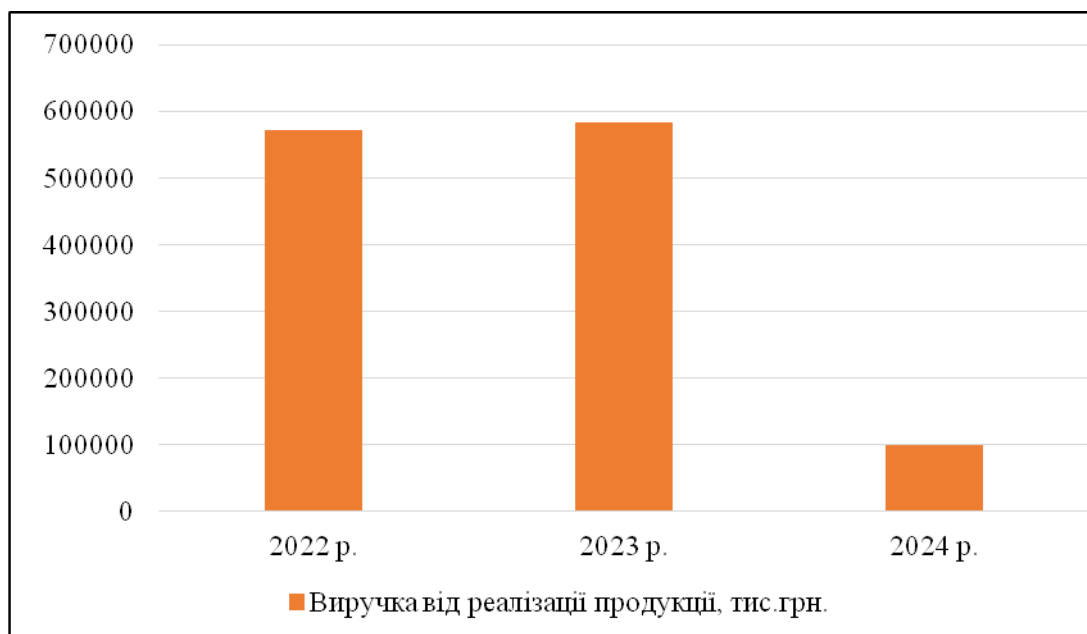

Рис. 2.1. Коливання виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022-2024 рр.

Собівартість реалізованої продукції у 2023 році зменшилась на 215 199 тис. грн (на 31,87%), що є позитивним результатом і може бути пов'язано з оптимізацією витрат або структурною перебудовою. Проте у 2024 році вона ще більш різко скоротилась – на 368 091 тис. грн (до 91 849 тис. грн), що є аномальним зниженням і вимагає додаткового аналізу причин (наприклад, обмеження обсягів діяльності, ліквідація підрозділів, скорочення персоналу тощо).

Середньорічна вартість основних фондів демонструє зменшення у 2024 році – на 82 887 тис. грн у порівнянні з 2023 роком. Це може свідчити про зменшення обсягів інвестування, знос обладнання або списання певних активів. Варто зазначити, що сума зносу у 2024 році також значно зменшилася, що логічно корелює зі зменшенням вартості ОФ.

Відповідно, фондівдача у 2024 році різко знизилася – з 2,33 до 0,60 грн/грн, що означає суттєве зниження ефективності використання основних

засобів. Це – тривожний сигнал щодо падіння продуктивності фондів. Аналогічно, фондомісткість навпаки зросла майже у 4 рази – з 0,43 до 1,67, що свідчить про неефективне використання капіталу, інвестованого в основні засоби.

Один із ключових показників – чистий фінансовий результат – ілюструє сильні коливання. Якщо у 2022 році підприємство зазнало значного збитку у розмірі 213 500 тис. грн, то вже у 2023 році воно вийшло на позитивний прибуток у 9415 тис. грн, що є важливим досягненням. Однак у 2024 році знову зафіксовано збиток у розмірі 153 586 тис. грн, що значно погіршує фінансову ситуацію і свідчить про нестабільність прибутковості.

Рентабельність продукції також демонструє яскраво виражену нестабільність: від -31,62% у 2022 році до позитивного значення 2,05% у 2023 році та знову критичне падіння до -167,22% у 2024 році. Така динаміка вказує на неефективність цінової та витратної політики у 2024 році.

Щодо кадрового потенціалу, простежується поступове скорочення чисельності персоналу – з 1431 осіб у 2022 році до 1193 у 2024 році. Це може бути наслідком оптимізації або зменшення обсягів робіт. Разом з тим, фонд оплати праці також знизився більш ніж у 7 разів – з 275 458 тис. грн до 36 850 тис. грн, що свідчить про суттєве зменшення витрат на персонал, яке може негативно впливати на мотивацію працівників та якість наданих послуг.

Загалом, результати аналізу свідчать про високу нестабільність фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Тернопільгаз» у досліджуваний період. Позитивна динаміка 2023 року була різко змінена кризовими проявами у 2024 році, що потребує глибшої діагностики причин (зміни на ринку, воєнний фактор, управлінські рішення тощо) та розробки системних заходів щодо покращення фінансової ситуації та відновлення прибутковості.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє сформулювати узагальнену характеристику досліджуваного підприємства – ПрАТ «Тернопільгаз» як суб'єкта господарювання, що здійснює важливу інфраструктурну функцію в межах Тернопільської області. Його основною сферою діяльності є транспортування та

розподіл природного газу до споживачів різних категорій – від побутових до промислових.

Організаційна структура підприємства є багаторівневою, з чітко розмежованими функціями між адміністративними, технічними, аварійними, аналітичними та клієнтськими підрозділами. Таке структурне рішення дозволяє забезпечити ефективне управління великим обсягом мереж, оперативне реагування на аварійні ситуації, а також підтримку високого рівня сервісу для споживачів. Підприємство має розгалужену регіональну мережу районних управлінь, що підсилює його спроможність обслуговувати територіально складну газову інфраструктуру.

Інфраструктурна база підприємства охоплює тисячі кілометрів розподільчих мереж, десятки станцій редукування тиску, об'єкти телеметрії та енергообліку, що свідчить про його технічну готовність до забезпечення стабільного постачання газу навіть у складних умовах. Проте значна частина основних фондів має високий рівень зносу, що ставить перед підприємством завдання модернізації та інвестування у відновлення матеріально-технічної бази.

Кадровий потенціал ПрАТ «Тернопільгаз» залишається одним із ключових ресурсів підприємства. За період 2022–2024 років чисельність працівників скоротилася майже на 17%, що, ймовірно, є наслідком як економічного тиску, так і оптимізаційних процесів. Утім, підприємство зберігає ядро кваліфікованого персоналу, яке забезпечує безперебійну роботу складних технологічних процесів.

Результати техніко-економічного аналізу виявили наявність як позитивних змін, так і суттєвих ризиків. До позитивних тенденцій можна віднести зростання прибутковості у 2023 році, зменшення собівартості та покращення деяких ефективнісних показників. Водночас 2024 рік позначився різким погіршенням більшості ключових фінансових параметрів, зокрема: різке падіння чистого доходу, від'ємна рентабельність, збитковість, а також суттєве скорочення фонду оплати праці.

Загалом, підприємство демонструє потенціал до ефективної роботи, але водночас – гостру потребу в стратегічному оновленні. Виявлені дисбаланси між

витратами та доходами, неефективність використання фондів та коливання результативності вказують на необхідність удосконалення управлінських підходів, фінансової дисципліни та підвищення інвестиційної активності.

Таким чином, ПрАТ «Тернопільгаз» виступає не лише важливим об'єктом аналізу з позицій фінансового стану, а й показовим прикладом підприємства, функціонування якого тісно залежить від зовнішнього регулювання, політичної стабільності та ефективного менеджменту.

2.2. Структурно-динамічний аналіз показників фінансового стану підприємства

Для більш глибокого та системного аналізу діяльності ПрАТ «Тернопільгаз» доцільним є вивчення структури та динаміки його майна. Майно підприємства є базисом його фінансово-господарської діяльності та визначає його потенціал у забезпеченні поточних і стратегічних цілей. Формування, оновлення та раціональне використання активів безпосередньо впливають на рівень конкурентоспроможності, фінансової стійкості та ефективності використання ресурсів.

Основною метою формування майна підприємства є виявлення потреби в окремих його видах для забезпечення операційного процесу, а також оптимізація його складу з урахуванням балансу між оборотними та необоротними активами. Такий підхід дозволяє не лише гарантувати стабільність функціонування підприємства, а й сформувати передумови для довгострокового розвитку.

У рамках аналізу доцільно оцінити динаміку майна підприємства в розрізі трьох останніх років, що дозволить прослідкувати основні тенденції змін у структурі активів, визначити сильні та слабкі сторони у системі управління ними. Такий аналіз дає змогу з'ясувати, наскільки ефективно підприємство формує, зберігає та примножує свій ресурсний потенціал.

Проведемо аналіз складу майна ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки на основі даних фінансової звітності, зокрема Балансу (Форма №1), з урахуванням

динаміки за роками та питомої ваги основних елементів активів. Результати аналізу наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз майна ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення відносно, %	
	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	2023/2022	2024/2023
Майно разом	520456	100%	529104	100%	314742	100%	101,7%	59,5%
Необоротні активи	253779	48,76%	273004	51,60%	84321	26,79%	107,6%	30,9%
Оборотні активи	266677	51,24%	256100	48,40%	230421	73,21%	96,0%	90,0%

Результати аналізу структури та динаміки майна ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки свідчать про істотні трансформації у складі активів підприємства. Загальний обсяг майна у 2022 році становив 520 456 тис. грн, у 2023 році він дещо зріс до 529 104 тис. грн (зростання на 1,7%). Проте вже у 2024 році відбулося різке скорочення активів до 314 742 тис. грн, що становить лише 59,5% від рівня попереднього року. Таке зменшення майна більш ніж на 40% за один рік вказує на суттєві зміни в обсягах господарської діяльності підприємства, ймовірно — через втрату частини виробничої бази, обмеження в інвестуванні чи інші критичні чинники.

Значну увагу привертає динаміка необоротних активів, які у 2022 році становили 253 779 тис. грн або 48,76% загального майна, а в 2023 році збільшилися до 273 004 тис. грн (51,60%). Це свідчило про стабільний рівень інвестування у довгострокові ресурси, зокрема основні засоби, що є важливою умовою забезпечення виробничого процесу. Проте у 2024 році відбулося різке скорочення необоротних активів до 84 321 тис. грн, тобто майже втричі, або до 30,9% від рівня 2023 року. Питома вага необоротних активів впала до 26,79%, що

може свідчити про масове списання або вибуття основних засобів, зниження інвестиційної активності або переоцінку активів у бік зменшення.

У той же час, частка оборотних активів у структурі майна демонструє зворотну динаміку. Якщо у 2022 році вони становили 266677 тис. грн (51,24%), а у 2023 році — 256100 тис. грн (48,40%), то у 2024 році їхній обсяг склав 230 421 тис. грн (73,21% усього майна). Це означає, що в умовах обмеження довгострокових інвестицій підприємство змістило акцент на підтримку короткострокових активів — імовірно, для підтримки поточної ліквідності, забезпечення обігових потреб або як вимушений крок в умовах нестабільності.

Зростання питомої ваги оборотних активів при одночасному скороченні загального обсягу майна створює ризики для сталого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі. Така ситуація свідчить про втрату балансу між стратегічними та тактичними ресурсами, що може ускладнити реалізацію інвестиційних програм, модернізацію виробничої бази, а також зменшити конкурентоспроможність підприємства у майбутньому. Зобразимо структуру у рисунку 2.2.

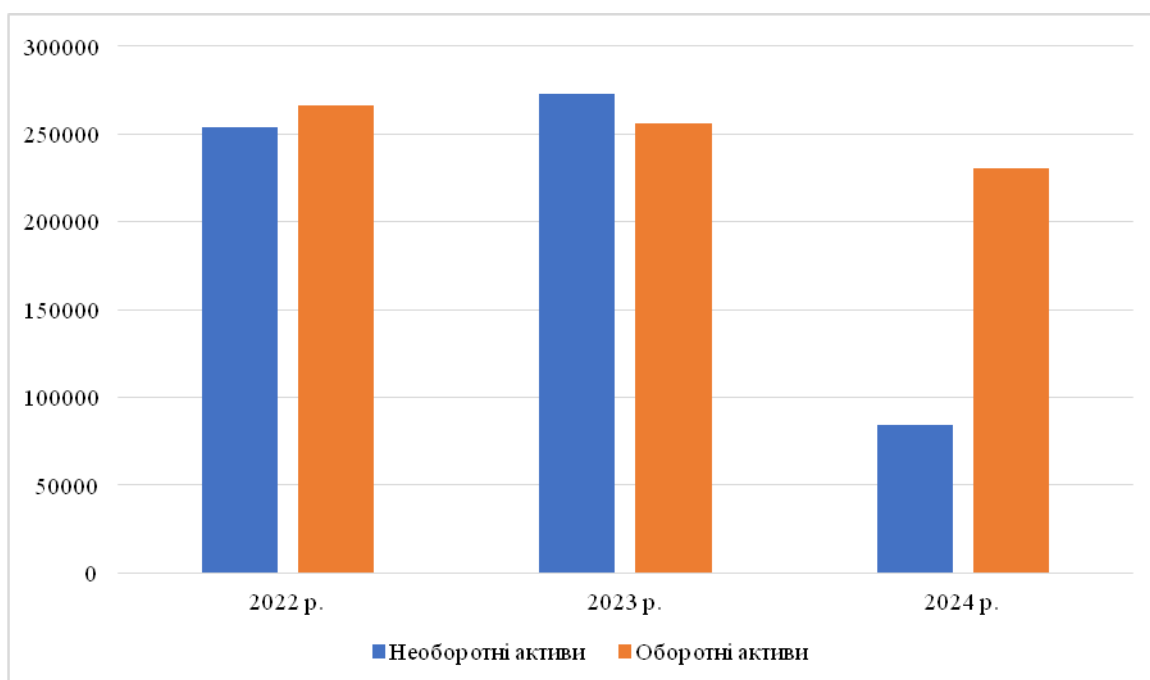

Рис. 2.2. Структура майна ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022-2024 рр.

Узагальнюючи, слід відзначити, що у 2022–2023 роках підприємство демонструвало стабільну структуру активів із відносно рівномірним розподілом між оборотними та необоротними компонентами. Проте вже у 2024 році простежується різке структурне зміщення у бік переваги оборотних активів, що може свідчити про зміну фінансової стратегії — з інвестиційно-виробничої на обережно-ліквідну, з фокусом на короткострокове виживання.

Отже, аналіз складу та структури майна ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки показав наявність суттєвих змін у динаміці активів підприємства. Якщо у 2022–2023 роках спостерігалася відносна стабільність та збалансованість між оборотними та необоротними активами, то у 2024 році відбулося різке зменшення загального обсягу майна — майже на 40%, зі значним скороченням довгострокових ресурсів.

Такі зміни вказують на зменшення інвестиційної активності підприємства, ймовірну переорієнтацію на підтримку короткострокової платоспроможності та підвищення частки оборотних активів у структурі майна. Надалі важливо проаналізувати джерела формування капіталу підприємства, щоб оцінити баланс між активами та зобов'язаннями та визначити рівень фінансової стійкості в умовах економічної нестабільності.

Для більш повного уявлення про структуру майна підприємства доцільно здійснити поглиблений аналіз необоротних активів, які становлять основу довгострокового потенціалу ПрАТ «Тернопільгаз» та визначають його здатність до стабільного функціонування й розвитку в майбутньому. Необоротні активи підприємства охоплюють широкий спектр ресурсів — від основних засобів до нематеріальних активів та інвестицій (Табл. 2.3).

Загальний обсяг необоротних активів у 2022 році становив 253779 тис. грн, у 2023 році — 273004 тис. грн, що свідчить про зростання на 7,58%. Це може бути результатом оновлення або капіталізації частини активів. Проте вже у 2024 році обсяг необоротних активів зменшився до 84321 тис. грн, тобто на 69,11% порівняно з попереднім роком. Таке стрімке зменшення є ознакою масштабного вибуття, можливо — списання чи продажу активів, або ж наслідком переоцінки.

Таблиця 2.3

Аналіз складу та структури необоротних активів ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення відносно, %	
	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	2023/2022	2024/2023
Необоротні активи, всього	253779	100%	273004	100%	84321	100%	107,58%	30,89%
Нематеріальні активи	4047	1,59%	6945	2,54%	5857	6,95%	171,61%	84,33%
Незавершені капітальні інвестиції	5582	2,20%	109	0,04%	18	0,02%	1,95%	16,51%
Основні засоби	239321	94,30%	261078	95,63%	73547	87,22%	109,09%	28,17%
Довгострокові фінансові інвестиції	2384	0,94%	2427	0,89%	2454	2,91%	101,80%	101,11%
Інші фінансові інвестиції	2445	0,96%	2445	0,90%	2445	2,90%	100,00%	100,00%

У структурі необоротних активів основні засоби традиційно займали найбільшу питому вагу: 94,3% у 2022 році, 95,63% у 2023 році та 87,22% у 2024 році. Незважаючи на абсолютне скорочення обсягів, цей компонент залишається домінуючим, що свідчить про виробничу орієнтованість підприємства. Водночас, зниження питомої ваги основних засобів у 2024 році на користь інших компонентів вказує на структурні зміни у складі активів.

Варто відзначити зростання ролі нематеріальних активів. Їхня частка у 2022 році становила 1,59%, тоді як у 2024 році — вже 6,95%. Це може свідчити про розвиток цифрової інфраструктури, патентного портфелю, програмного забезпечення або інших нематеріальних ресурсів, що відображають сучасні тенденції модернізації підприємств.

Незавершені капітальні інвестиції зменшилися з 5582 тис. грн у 2022 році до лише 18 тис. грн у 2024 році. Це є свідченням повної або часткової зупинки інвестиційних проєктів, що може бути зумовлено як фінансовими обмеженнями, так і стратегічними змінами у пріоритетах підприємства.

Цікаво, що попри загальне скорочення активів, довгострокові та інші фінансові інвестиції залишилися стабільними, а у 2024 році навіть трохи зросли. Зокрема, довгострокові фінансові інвестиції зросли на 1,11%, а інші фінансові інвестиції залишились на сталому рівні. Це свідчить про збереження частини активів у вигляді довгострокових вкладень, можливо — з метою диверсифікації фінансових ризиків або участі у суміжних проєктах.

З метою продовження дослідження майнового стану ПрАТ «Тернопільгаз» доцільно окремо розглянути склад та структуру оборотних активів, оскільки саме вони забезпечують безперервність операційного процесу, поточну платоспроможність і фінансову гнучкість підприємства. Оборотні активи мають високу мобільність, беруть безпосередню участь у кругообігу господарських засобів і швидко трансформуються в грошові кошти, що особливо важливо для підприємств, які працюють у сфері надання безперервних комунальних послуг.

Результати аналізу складу оборотних активів ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки наведено в таблиці 2.4.

Результати аналізу складу та структури оборотних активів ПрАТ «Тернопільгаз» демонструють поступове скорочення їх загального обсягу протягом аналізованого періоду. Якщо у 2022 році оборотні активи становили 266677 тис. грн, то у 2023 році вони зменшилися до 256100 тис. грн (на 3,97%), а у 2024 — до 230421 тис. грн, що складає вже лише 89,97% від рівня попереднього року. Загальна тенденція свідчить про зниження обсягів короткострокових ресурсів, що може бути пов'язано зі зменшенням операційної активності або обмеженістю обігових коштів.

Найбільші зміни спостерігаються за статтею виробничі запаси, які протягом трьох років суттєво скоротилися — з 40077 тис. грн у 2022 році до 16583 тис. грн у 2024 році (на 56,02% лише за останній рік). Питома вага цієї категорії у структурі оборотних активів зменшилася з 15,03% до 7,20%, що може свідчити про оптимізацію складських залишків, зменшення обсягів виробничих потреб або навіть обмеження господарської діяльності.

Таблиця 2.4

Аналіз складу та структури оборотних активів ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення відносно, %	
	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	2023/2022	2024/2023
Оборотні активи, всього	266677	100%	256100	100%	230421	100%	96,03%	89,97%
Виробничі запаси	40077	15,03%	29600	11,56%	16583	7,20%	73,86%	56,02%
Дебіторська заборгованість за тов., роб., послуги	39301	14,74%	41715	16,29%	40864	17,73%	106,14%	97,96%
Дебіторська заборгованість за розрахунками	37	0,01%	37	0,01%	207	0,09%	100,00%	559,46%
Інша поточна дебіторська заборгованість	61488	23,06%	56444	22,04%	51551	22,37%	91,80%	91,33%
Грошові кошти та їх еквіваленти	7864	2,95%	10038	3,92%	87	0,04%	127,64%	0,87%
Витрати майбутніх періодів	187	0,07%	187	0,07%	38	0,02%	100,00%	20,32%
Інші оборотні активи	117723	44,14%	118079	46,11%	121091	52,55%	100,30%	102,55%

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги протягом трьох років залишалася на відносно стабільному рівні. Спостерігається незначне зростання як в абсолютному значенні (з 39301 тис. грн до 40864 тис. грн), так і за питомою вагою — з 14,74% до 17,73%. Це свідчить про помірний ризик заморожених коштів у вигляді боргів покупців, хоча критичного зростання не відбувається.

У структурі оборотних активів зберігає значну частку інша поточна дебіторська заборгованість, хоча й вона поступово скорочується: з 61488 тис. грн у 2022 році до 51551 тис. грн у 2024 році. Питома вага залишається на рівні

близько 22%, що свідчить про значні обсяги розрахунків з іншими контрагентами або відстрочені платежі, які потребують ефективного контролю.

Надзвичайно різкий спад демонструють грошові кошти та їх еквіваленти: з 10038 тис. грн у 2023 році до всього 87 тис. грн у 2024 році. Така динаміка (зменшення на 99%) вказує на критичне зниження ліквідності, що може створювати ризики неплатоспроможності навіть у короткостроковій перспективі. Це, безумовно, є тривожним сигналом для фінансового управління.

Інші оборотні активи мають найвищу питому вагу в структурі — понад 52% у 2024 році. Вони зросли з 117723 тис. грн у 2022 році до 121091 тис. грн у 2024 році, що свідчить про домінування цієї статті серед поточних активів. Така ситуація може вказувати на перенесення частини активів у цю категорію, можливо — за рахунок податкових переplat, авансів, або резервів сумнівної заборгованості.

Аналіз структури та динаміки оборотних активів ПрАТ «Тернопільгаз» свідчить про їх поступове скорочення протягом 2022–2024 років. Зобразимо зміни у Рис. 2.3. Основне зниження відбулося за рахунок зменшення обсягів виробничих запасів та грошових коштів, що може вказувати як на зменшення обсягів операційної діяльності, так і на фінансові обмеження підприємства.

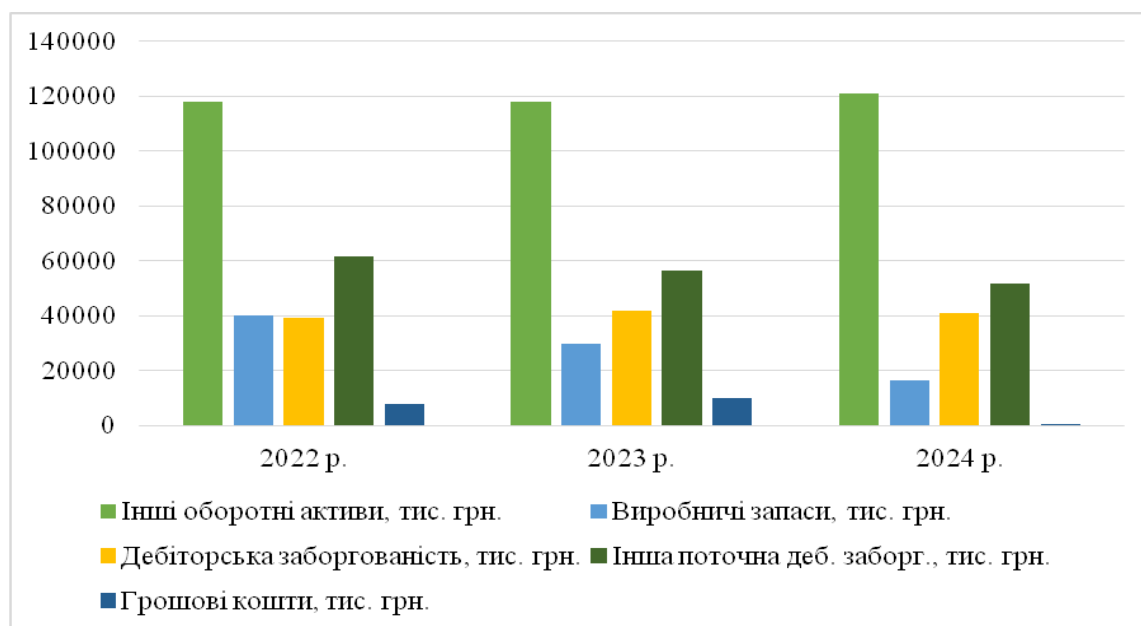

Рис. 2.3. Структура оборотних активів ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022-2024 рр.

Питома вага найбільш ліквідних активів — грошових коштів — у 2024 році скоротилася до критичного рівня, що створює ризики порушення поточної платоспроможності. Водночас, зростання питомої ваги дебіторської заборгованості та інших оборотних активів свідчить про концентрацію ресурсів у менш мобільних формах.

Загалом, ситуація із оборотними активами потребує посиленої уваги з боку фінансового менеджменту підприємства, адже від їх раціонального використання значною мірою залежить здатність компанії своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання та підтримувати фінансову стійкість у нестабільному середовищі.

Розглядаючи майнову базу підприємства, важливо також проаналізувати джерела її формування, тобто структуру та динаміку капіталу. Саме співвідношення між власним і залученим капіталом дає змогу оцінити рівень фінансової автономії підприємства, ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування, а також виявити потенційні ризики щодо фінансової стійкості в середньостроковій перспективі.

Для ПрАТ «Тернопільгаз», як підприємства стратегічної інфраструктури, аналіз джерел формування капіталу має особливе значення, оскільки його інвестиційні можливості, ліквідність і кредитоспроможність прямо залежать від оптимального балансу між власними та позиковими ресурсами. У таблиці 2.5 наведено динаміку основних показників капіталу підприємства за 2022–2024 роки.

Результати аналізу показують глибоку фінансову дестабілізацію підприємства, пов'язану із критичним станом власного капіталу. Протягом трьох років власний капітал має від'ємне значення, що свідчить про перевищення зобов'язань над активами та є одним із ключових показників фінансової неплатоспроможності.

У 2022 році власний капітал становив –793041 тис. грн (–152,37% від загального капіталу). У 2023 році він залишився практично на тому ж рівні — –794310 тис. грн, але вже у 2024 році відбулося ще більше погіршення — власний

капітал знизився до –1057451 тис. грн, тобто погіршився на 33,13% у порівнянні з попереднім роком. Це надзвичайно критична ситуація, що свідчить про повну втрату власного фінансового ресурсу та необхідність рекапіталізації підприємства.

Таблиця 2.5

Аналіз джерел формування капіталу ПрАТ «Тернопільгаз»

Показник и	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення відносно, %	
	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	2023/202 2	2024/202 3
Капітал разом	520456	100%	529104	100%	314742	100%	101,6%	59,5%
Власний капітал	-793041	- 152,37 %	-794310	- 150,12 %	- 105745 1	- 335,97 %	100,1%	133,1%
Залучений капітал	131349 7	252,37 %	132341 4	250,12 %	137219 3	435,97 %	100,7%	103,7%

На фоні цього залучений капітал демонструє стабільне зростання: з 1313497 тис. грн у 2022 році до 1372193 тис. грн у 2024 році. Темпи приросту є помірними (3,69% за останній рік), однак варто наголосити, що саме за рахунок зростання залучених ресурсів підприємству вдається утримувати операційну діяльність.

Важливим є і структурний аспект: у 2024 році питома вага залученого капіталу зросла до 435,97% від загального обсягу капіталу. Це свідчить про надкритичну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування — кредитів, позик, зобов'язань перед постачальниками або іншими фінансовими структурами.

Показник загального капіталу (активів) у 2024 році становив лише 314742 тис. грн, що на 40,5% менше, ніж у 2023 році. Таке різке скорочення активів на фоні збільшення боргового навантаження створює ризик порушення платоспроможності та погіршення фінансової стійкості підприємства.

Аналіз структури та динаміки капіталу ПрАТ «Тернопільгаз» виявив критичну ситуацію із власним капіталом підприємства. Протягом трьох років його

значення залишається від'ємним, що свідчить про фактичну втрату фінансової самостійності та накопичення збитків у попередні періоди. У 2024 році розмір від'ємного власного капіталу перевищив мільйон гривень, що є свідченням фінансової нестабільності та високого рівня ризиків для кредиторів і інвесторів.

Основним джерелом фінансування активів підприємства є залучений капітал, питома вага якого у 2024 році перевищила 435%. Такий рівень боргового навантаження є надмірним і потенційно небезпечним для сталого розвитку підприємства. За умов подальшого зниження активів та відсутності позитивної фінансової динаміки, підприємство може зіткнутися з ризиками неплатоспроможності або банкрутства.

Таким чином, у подальшому необхідно зосередити увагу на відновленні власного капіталу шляхом скорочення витрат, збільшення доходів та залучення реальних інвестицій, які дозволять стабілізувати баланс та зміцнити фінансову стійкість ПрАТ «Тернопільгаз».

З метою деталізації попереднього аналізу джерел формування капіталу доцільно окремо розглянути структуру власного капіталу ПрАТ «Тернопільгаз». Вивчення його складових дозволяє визначити, які саме елементи обумовлюють негативне сальдо та в якій мірі підприємство має резерви для фінансового оздоровлення. Результати аналізу наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз складу та структури власного капіталу ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення відносно, %	
	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	2023/2022	2024/2023
Власний капітал, всього	- 793041	100%	- 794310	100%	-1057451	100%	332,32%	108,12%
Зареєстрований (пайовий) капітал	73	-0,01%	73	-0,01%	73	-0,01%	100%	100%
Додатковий капітал	174442	-22,00%	163758	-20,62%	46812	-4,43%	-	98,51%
Нерозподілений прибуток	- 967556	122,01%	- 958141	120,63%	-1104336	104,43 %	93,43%	134,72%

Згідно з даними таблиці, найбільший вплив на формування негативного власного капіталу має нерозподілений прибуток, який упродовж усього аналізованого періоду був глибоко від’ємним. У 2022 році його обсяг становив – 967556 тис. грн, у 2023 — –958141 тис. грн, а у 2024 році — вже –110436 тис. грн. Зростання збитків за цим компонентом на 134,72% у 2024 році свідчить про накопичення фінансових втрат, відсутність прибуткових періодів і неможливість покриття негативного результату за рахунок інших джерел.

Додатковий капітал протягом 2022–2023 років утримувався на відносно стабільному рівні (близько 170 млн грн), проте вже у 2024 році скоротився майже у 3,5 раза — до 46812 тис. грн. Зниження на 98,51% може бути зумовлено переоцінкою активів, списанням капітальних резервів або зменшенням цільових внесків. Це ще більше послабило ресурсну базу підприємства.

Зареєстрований (пайовий) капітал залишається незмінним упродовж усього періоду — 73 тис. грн. Його обсяг є формальним і, очевидно, не має реального впливу на фінансову стабільність підприємства в умовах багатомільйонних збитків.

В результаті сформована структура власного капіталу має домінування від’ємного нерозподіленого прибутку на фоні поступового скорочення додаткового капіталу. Це свідчить про вкрай незадовільний стан власного фінансування, що ставить під загрозу платоспроможність підприємства й вимагає негайних кроків щодо стабілізації.

У структурі капіталу підприємства важливе значення має залучений (позиковий) капітал, який відображає обсяг ресурсів, отриманих від кредиторів, постачальників, держави чи інших зовнішніх контрагентів. Для оцінки динаміки позикових зобов’язань ПрАТ «Тернопільгаз» проаналізуємо обсяги та структуру залученого капіталу за 2022–2024 роки (табл. 2.7).

Загальна сума залученого капіталу протягом аналізованого періоду залишається високою та домінуючою у структурі джерел фінансування підприємства. У 2022 році вона становила 1313497 тис. грн, у 2023 — 1323414 тис. грн (зростання на 0,76%), а у 2024 — 1372193 тис. грн (приріст 3,69%). Це

свідчить про поступове збільшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування, що є закономірним з огляду на від'ємний власний капітал.

Таблиця 2.7

Аналіз складу та структури позикового капіталу ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.		2023		2024 р.		Відхилення відносно, %	
	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	2023/2022	2024/2023
Залучений капітал, всього	1313497	100%	1323414	100%	1372193	100%	100,76%	103,69%
Довгострокові зобов'язання	-	-	11787	0,89%	14735	1,07%	-	125,01%
Поточні зобов'язання за розрахунками	1263256	96,18%	1268437	95,85%	1332783	97,13%	100,41%	105,07%
Поточні забезпечення	32660	2,49%	27986	2,11%	23790	1,73%	85,69%	85,01%
Інші поточні зобов'язання	17581	1,34%	15204	1,15%	885	0,06%	86,48%	5,82%

У структурі залученого капіталу основну частину стабільно займають поточні зобов'язання за розрахунками, які у 2024 році становили 1332783 тис. грн або 97,13% усіх зобов'язань. Така структура вказує на високий обсяг короткострокових боргів перед контрагентами, що створює тиск на ліквідність та платоспроможність.

Довгострокові зобов'язання з'явилися у структурі лише у 2023 році, і за рік зросли на 25% — до 14735 тис. грн. Хоча їхня частка у загальній структурі залишається незначною (1,07%), саме наявність такого ресурсу потенційно може свідчити про пошук підприємством альтернативних джерел фінансування, орієнтованих на довший період.

Водночас спостерігається стійке скорочення поточних забезпечень, які зменшились з 32660 тис. грн у 2022 році до 23790 тис. грн у 2024 році. Їх питома вага знизилась до 1,73%, що може вказувати на зниження резервів під гарантії,

компенсації або інші витрати. Така динаміка потребує оцінки ризиків, пов'язаних з невиконаними зобов'язаннями у майбутньому.

Найбільш помітним є різке скорочення інших поточних зобов'язань: у 2022 році їх обсяг становив 17581 тис. грн, а у 2024 — лише 885 тис. грн. Це зменшення на 94,18% свідчить про або погашення короткострокових зобов'язань, або їх перенесення в інші статті балансу. Питома вага відповідно знизилася до 0,06%, що свідчить про структурну зміну.

Проведений аналіз джерел формування фінансових ресурсів ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки засвідчив вкрай напружений фінансовий стан підприємства, що проявляється як у структурі активів, так і у структурі капіталу.

З боку активів простежується тенденція до скорочення загального обсягу майна, особливо в частині необоротних активів. Це свідчить про зменшення інвестиційної активності та технічної бази підприємства. Водночас спостерігається зміщення акценту в бік оборотних активів, насамперед за рахунок поточної дебіторської заборгованості та інших короткострокових активів, що свідчить про прагнення зберегти операційну ліквідність у нестабільних умовах.

З боку капіталу ситуація є критичною. Власний капітал підприємства упродовж трьох років залишається від'ємним, причому у 2024 році цей показник погіршився до – 1,05 млрд грн. Основною причиною є накопичений нерозподілений збиток і вичерпання додаткового капіталу. За відсутності заходів щодо фінансового оздоровлення підприємство повністю залежить від залучених коштів, структура яких майже повністю складається з поточних зобов'язань.

Показово, що частка довгострокових зобов'язань є мінімальною, тоді як короткострокові борги становлять понад 97% усіх залучених ресурсів. Це створює постійну напругу у сфері розрахунків з кредиторами та негативно впливає на платоспроможність підприємства.

Таким чином, джерела формування фінансових ресурсів ПрАТ «Тернопільгаз» характеризуються високим ступенем фінансового ризику, що обумовлено глибоким дефіцитом власного капіталу, домінуванням короткострокової кредиторської заборгованості та нестачею довгострокових

стабільних джерел фінансування. Ці обставини зумовлюють необхідність розробки комплексу заходів із реструктуризації зобов'язань, відновлення власного капіталу та підвищення фінансової стійкості підприємства.

2.3. Параметричний аналіз основних показників фінансової діяльності підприємства

Для поглибленої оцінки фінансового стану ПрАТ «Тернопільгаз» важливо доповнити структурно-динамічний аналіз коефіцієнтним підходом, який дозволяє кількісно оцінити платоспроможність, ліквідність, фінансову автономію та ефективність використання ресурсів. Саме ці параметри дають змогу зробити комплексні висновки щодо здатності підприємства виконувати свої зобов'язання, реагувати на зовнішні виклики та підтримувати стабільний розвиток у коротко- й довгостроковій перспективі.

На першому етапі доцільно оцінити ліквідність балансу підприємства, зіставивши рівні ліквідності активів із відповідними групами зобов'язань. Результати аналізу подано в таблиці 2.8.

Оцінка ліквідності балансу показує нездатність підприємства покривати свої найбільш термінові зобов'язання найбільш ліквідними активами. Упродовж 2022–2024 років значення найбільш ліквідних активів (A1) суттєво скоротилося — з 7864 тис. грн у 2022 році до критичних 87 тис. грн у 2024 році. Водночас негайні зобов'язання (П1) коливаються в межах 1,3–1,35 млрд грн. Такий дисбаланс призводить до стійкого платіжного дефіциту: у 2022 році –1305633 тис. грн, у 2023 –1301589 тис. грн, а у 2024 –1357371 тис. грн.

Значення активів, що швидко реалізуються (A2), знижується помірно (з 218736 тис. грн у 2022 р. до 213751 тис. грн у 2024 р.), однак ці активи не мають можливості повністю компенсувати відсутність ліквідних ресурсів у критичні моменти. Аналогічна ситуація — із повільно реалізованими активами (A3), які у 2024 році становлять лише 16583 тис. грн. Це дуже незначна сума порівняно з обсягом навіть довгострокових зобов'язань.

Таблиця 2.8

Аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Тернопільгаз»

Актив	2022	2023	2024	Пасив	2022	2023	2024	Платіжний надлишок або нестача (+,-)		
								2022	2023	2024
Найбільш ліквідні (A1)	7864	10038	87	Негайні пасиви (П1)	13134 97	131162 7	135745 8	- 130563 3	- 130158 9	- 135737 1
Активи, що швидко реалізуються (A2)	21873 6	21646 2	21375 1	Короткострокові пасиви (П2)	-	-	-	-	-	-
Активи, що реалізуються повільно (A3)	40077	29600	16583	Довгострокові пасиви (П3)	-	11787	14735	-	17813	1848
Активи, що важко реалізуються (A4)	25377 9	27300 4	84321	Постійні пасиви (П4)	- 79304 1	-794310	- 105745 1	104682 0	106731 4	114177 2
Баланс	52045 6	52910 4	31474 2	Баланс	52045 6	529104	314742	-	-	-

Позитивним фактором є наявність платіжного надлишку у постійних пасивах (П4), що формується за рахунок від'ємного власного капіталу. У 2024 році надлишок становить 1141772 тис. грн. Однак це лише балансувальний ефект, а не реальний фінансовий ресурс, і він не свідчить про фактичну ліквідність підприємства.

Отже, підприємство є неплатоспроможним за короткостроковими зобов'язаннями. Ліквідність балансу можна визнати незадовільною, оскільки активи підприємства не забезпечують покриття термінових зобов'язань ані у найближчому, ані у середньостроковому горизонті. Такий стан справ вимагає запровадження антикризових заходів: відновлення оборотних коштів, реструктуризації заборгованостей, збільшення обсягів ліквідних резервів.

Для оцінки ліквідності ПрАТ «Тернопільгаз» були розраховані основні коефіцієнти ліквідності, зокрема: коефіцієнт абсолютної ліквідності, термінової ліквідності та загальної ліквідності. Також для повноти аналізу розглянуто допоміжні показники: коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської

заборгованості, коефіцієнт мобільності активів та співвідношення поточних і непоточних активів (Табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн.		Відносне, %	
				2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Вихідні дані , тис. грн.							
1. Поточні зобов’язання	1313497	1311627	1357458	-1870	45831	99,9%	103,5%
2.Грошові кошти	7864	10038	87	2174	-9951	127,6%	0,9%
3.Дебіторська заборгованість	100826	98196	92621	-2630	-5575	97,4%	94,3%
4.Оборотні активи	218736	216462	213750	-2274	-2712	99,0%	98,7%
5.Необоротні активи	253779	273004	84321	19225	-188683	107,6%	30,9%
6.Активи	520456	529104	314742	8648	-214362	101,7%	59,5%
7.Кредиторська заборгованість	1119339	1123953	1191755	4614	67802	100,4%	106,0%
Коефіцієнти							
1. Коеф. абсолютної ліквідності	0,006	0,008	0,0001	0,002	-0,008	127,8%	0,8%
2. Коеф. термінової ліквідності	0,173	0,173	0,158	0,000	-0,02	100,1%	91,2%
3. Коеф. загальної ліквідності	0,167	0,165	0,157	-0,001	-0,01	99,1%	95,4%
4. Коеф. співвідношення ДЗ і КЗ	11,10	11,45	12,87	0,344	1,42	103,1%	112,4%
5. Коеф. мобільності активів	0,42	0,41	0,68	-0,011	0,27	97,3%	166,0%
6. Коеф. співвідношення активів	0,86	0,79	2,53	-0,069	1,74	92,0%	319,7%

Аналіз коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Тернопільгаз» у 2022–2024 роках свідчить про вкрай низьку здатність підприємства забезпечувати виконання своїх короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує частку грошових коштів у покритті поточних боргів, у 2022–2023 роках був на рівні 0,006–0,008, що вже є критично низьким. Проте у 2024 році цей показник фактично впав до нуля (0,0001), що означає майже повну відсутність готівкових резервів для негайних розрахунків. Така ситуація є ознакою гострої неплатоспроможності.

Коефіцієнт термінової ліквідності у 2022–2023 роках залишався незмінним (0,173), але у 2024 році знизився до 0,158. Це свідчить про недостатній обсяг оборотних активів (без запасів) для погашення зобов'язань, адже нормативне значення цього показника — не нижче 0,8–1,0.

Коефіцієнт загальної ліквідності, який включає усі оборотні активи, також демонструє зниження — з 0,167 у 2022 році до 0,157 у 2024 році. Показник залишається нижчим за мінімально допустимий рівень (1,0), що вказує на системну недостатність обігових коштів.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості зростає щороку — з 11,10 до 12,87, що формально є позитивною динамікою. Проте на практиці це вказує на те, що обсяг дебіторської заборгованості хоч і більший за кредиторську, але в умовах низької ліквідності сам по собі не вирішує проблему платоспроможності.

Певною мірою тривожною є також висока динаміка коефіцієнта мобільності активів, який різко зріс з 0,41 до 0,68 у 2024 році. Це вказує на зміщення структури активів у бік оборотних, що, з одного боку, підвищує гнучкість, але з іншого — може бути результатом вимушеного продажу необоротних активів.

Значно зросло співвідношення активів (коєф. 6): з 0,79 до 2,53, що свідчить про дисбаланс між поточними й непоточними ресурсами і може сигналізувати про структурну нестійкість балансу.

Загалом, отримані коефіцієнти свідчать про критично низький рівень ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Тернопільгаз». Підприємство не має

достатньо ліквідних коштів для оперативного покриття боргів, і це загрожує виникненням платіжної кризи. Така ситуація потребує негайного фінансового оздоровлення, підвищення обіговості активів, зменшення залежності від короткострокових зобов'язань та пошуку стабільних джерел фінансування.

Фінансова стійкість підприємства є фундаментальною передумовою для його стабільного функціонування та розвитку. Для оцінки цього параметра важливо розглянути співвідношення між власним і позиковим капіталом, а також ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. У рамках дослідження було розраховано основні коефіцієнти фінансової стійкості, що дозволяють кількісно оцінити рівень автономії, маневреності, концентрації позикового капіталу, інвестування та загальної стабільності.

Аналіз показників за 2022–2024 роки засвідчив суттєве погіршення фінансової незалежності ПрАТ «Тернопільгаз» – Табл. 2.10.

Коефіцієнт автономії, що відображає частку власного капіталу у загальній сумі майна, упродовж усього періоду залишається від'ємним: від $-1,52$ у 2022 році до $-3,36$ у 2024 році. Це свідчить про глибоку залежність від позикових ресурсів та повну втрату фінансової самостійності. Така динаміка є критично небезпечною для довгострокової платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу за період зріс з $2,52$ до $4,36$. Це означає, що на кожен гривню власного капіталу припадає понад 4 гривні позикових коштів, що є ознакою надмірного кредитного навантаження.

Коефіцієнт фінансування, який розраховується як відношення власного до позикового капіталу, також залишається від'ємним упродовж усього періоду. У 2024 році він становить $-0,77$, що підтверджує відсутність фінансової рівноваги.

Коефіцієнт фінансової стійкості (тотожний коефіцієнту автономії в умовах від'ємного власного капіталу) підтверджує глибоку залежність від зовнішніх ресурсів та зниження рівня стабільності.

Коефіцієнт маневреності у 2024 році становить $1,07$, що вказує на відносно високий обсяг оборотних активів у структурі власного капіталу. Проте, оскільки

сам власний капітал є від’ємним, позитивне значення цього коефіцієнта не відображає реального фінансового резерву підприємства.

Особливо тривожним є різке падіння коефіцієнта інвестування — з –3,31 у 2022 році до –14,38 у 2024 році. Це означає, що наявні інвестиції фінансуються виключно за рахунок позикових коштів, що є високоризикованою стратегією.

Таблиця 2.10

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн.		Відносне, %	
				2023/	2024/	2023/	2024/
				2022	2023	2022	2023
Вихідні дані , тис. грн.							
Власний капітал	-793041	-794310	-1057451	-1269	-263141	100,2%	133,1%
Майно	520456	529104	314742	8648	-214362	101,7%	59,5%
Позиковий капітал	1313497	1323414	1372193	9917	48779	100,8%	103,7%
Оборотні активи	266677	256100	230421	-10577	-25679	96,0%	90,0%
Основні засоби	239321	261078	73547	21757	-187531	109,1%	28,2%
Коефіцієнти							
Коеф.автономії	-1,52	-1,50	-3,36	0,02	-1,86	98,5%	223,8%
Коеф.концентрації позикового капіталу	2,52	2,50	4,36	-0,02	1,86	99,1%	174,3%
Коеф. фінансування	-0,60	-0,60	-0,77	0,00	-0,17	99,4%	128,4%
Коеф. фінансової стабільності	-1,52	-1,50	-3,36	0,02	-1,86	98,5%	223,8%
Коеф. маневреності	1,30	1,33	1,07	0,03	-0,26	102,1%	80,5%
Коеф. інвестування	-3,31	-3,04	-14,38	0,27	-11,34	91,8%	472,6%

У сукупності результати аналізу свідчать про катастрофічний рівень фінансової нестійкості підприємства, що зумовлено повною відсутністю власного капіталу, зростанням боргового навантаження та структурним дисбалансом між активами й джерелами їх формування. Така ситуація потребує негайного фінансового втручання, зокрема реструктуризації заборгованості, збільшення капіталу, перегляду політики управління активами й зобов'язаннями.

Одним із ключових аспектів оцінки фінансового стану підприємства є дослідження його ділової активності — здатності ефективно використовувати власні ресурси для забезпечення обороту капіталу, дебіторської та кредиторської заборгованості, товарно-матеріальних запасів тощо. Ділова активність відображає динаміку фінансово-господарських процесів і дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство забезпечує фінансову результативність у межах доступних ресурсів.

У таблиці 2.11 наведено розрахунок ключових коефіцієнтів ділової активності ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки.

Показники ділової активності ПрАТ «Тернопільгаз» у 2022–2024 роках свідчать про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства, зокрема капіталу, запасів та оборотних активів.

Коефіцієнт оборотності капіталу у 2022–2023 роках був на рівні 1,10, що є помірним значенням. Проте у 2024 році він знизився до 0,32, що означає, що капітал підприємства використовується майже утричі менш ефективно, ніж у попередні роки. Це — наслідок різкого зниження обсягів реалізації на фоні скорочення активів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу був від'ємним упродовж усього періоду (через негативне значення власного капіталу), але у 2024 році його значення погіршилось до $-0,09$, що вказує на деградацію фінансової ефективності власних джерел фінансування.

Коефіцієнт оборотності запасів у 2023 році досяг найвищого рівня — 19,67, що свідчило про активну реалізацію продукції. Проте у 2024 році показник впав

до 6,05, що вказує на уповільнення обороту товарно-матеріальних цінностей і, ймовірно, зменшення обсягів операційної діяльності.

Таблиця 2.11

Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн.		Відносне, %	
				2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Вихідні дані, тис. грн.							
1. Виручка від реалізації	572659	582322	100267	9663	-482055	101,69%	17,22%
2. Капітал	520456	529104	314742	8648	-214362	101,66%	59,49%
3. Власний капітал	-793041	-794310	-1057451	-1269	-263141	100,16%	133,13%
4. Запаси	40077	29600	16583	-10477	-13017	73,86%	56,02%
5. Дебіторська заборгованість	100826	98196	92621	-2630	-5575	97,39%	94,32%
6. Кредитор-ка заборгованість	1119339	1123953	1191755	4614	67802	100,41%	106,03%
Коефіцієнти							
1. Коеф. оборотності капіталу	1,10	1,10	0,32	0,0003	-0,78	100,03%	28,95%
2. Коеф. оборот. власного капіталу	-0,72	-0,73	-0,09	-0,01	0,64	101,52%	12,93%
3. Коеф. оборотності запасів	14,29	19,67	6,05	5,38	-13,63	137,68%	30,73%
4. Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	5,68	5,93	1,08	0,25	-4,85	104,41%	18,25%
5. Коеф. оборотності кредиторської заборгованості	0,51	0,52	0,08	0,01	-0,43	101,27%	16,24%

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості також суттєво знизився — з 5,93 у 2023 році до 1,08 у 2024 році. Це означає, що підприємство стало повільніше отримувати оплату від споживачів, що негативно впливає на його ліквідність.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2024 році становить лише 0,08, що вказує на надзвичайно тривалий період розрахунків із постачальниками. Така ситуація створює репутаційні та операційні ризики, а також свідчить про приховану кризу ліквідності.

Показники ділової активності підприємства демонструють низхідну динаміку, що є прямим відображенням загального погіршення фінансового стану. Зниження оборотності запасів, дебіторської заборгованості та капіталу свідчить про зменшення масштабів господарської діяльності, проблеми з реалізацією продукції та уповільнення фінансових потоків. Такі тенденції потребують термінових заходів щодо оптимізації операційного циклу, підвищення обіговості ресурсів та вдосконалення розрахункової дисципліни.

Рентабельність є узагальнюючим показником ефективності господарської діяльності підприємства, який відображає співвідношення між прибутком і витратами, активами або власним капіталом. Цей показник дозволяє оцінити, наскільки результативно підприємство використовує наявні ресурси для отримання фінансового результату. В умовах фінансової нестабільності аналіз рентабельності набуває особливого значення, адже дозволяє виявити глибинні причини збитковості або прибутковості підприємства.

У таблиці 2.12 подано основні показники рентабельності ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки.

Рентабельність продукції демонструє різкі коливання: у 2022 році підприємство працювало зі значними збитками (–37,3%), у 2023 році досягло незначного прибутку (1,6%), однак вже у 2024 році знову зафіксовано глибокий спад до –153,2%, що свідчить про суттєві перевитрати ресурсів на одиницю продукції або різке зниження обсягів реалізації. Показник вказує на недоцільність поточних витрат або слабку ефективність реалізаційної політики.

Таблиця 2.12

Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Тернопільгаз»

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн.		Відносне, %	
				2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Вихідні дані, тис.грн							
1. Виручка від реалізації	572659	582322	100267	9663	-482055	101,7%	17,2%
2. Чистий прибуток (збиток)	- 213500	9415	-153586	222915	-163001	-4,4%	-1631,3%
3. Власний капітал	- 793041	-794310	- 1057451	-1269	-263141	100,2%	133,1%
4. Витрати	814717	610755	193081	-203962	-417674	75,0%	31,6%
5. Активи	520456	529104	314742	8648	-214362	101,7%	59,5%
Рентабельність, %							
1. Рентабельність продукції	-37,3%	1,6%	-153,2%	0,39	-1,55	-	-
2. Рентабельність власного капіталу	26,9%	-1,2%	14,5%	-0,28	0,16	-	-
3. Рентабельність витрат	-26,2%	1,5%	-79,5%	0,28	-0,81	-	-
4. Рентабельність активів	-41,0%	1,8%	-48,8%	0,43	-0,51	-	-

Рентабельність власного капіталу також має нестабільний характер: у 2022 році вона була позитивною (26,9%), у 2023 — від'ємною (–1,2%), а в 2024 знову зросла до 14,5%. Однак варто враховувати, що через від'ємне значення самого власного капіталу інтерпретація цього показника є обмеженою та не відображає реальної ефективності.

Рентабельність витрат у 2022 році була –26,2%, тобто на кожну гривню витрат підприємство зазнавало збитків. У 2023 році цей показник сягнув +1,5%, проте у 2024 знову опустився до –79,5%. Це означає, що втрати знову значно перевищують витрати, і підприємство фактично працює в мінус навіть при мінімальних витратах.

Рентабельність активів (прибуток у розрахунку на гривню активів) демонструє аналогічну тенденцію: –41,0% у 2022 році, +1,8% у 2023 році, і знову

–48,8% у 2024 році. Це свідчить про неефективне використання майна підприємства, що не приносить відповідної віддачі у вигляді прибутку.

Показники рентабельності підтверджують загальну фінансову нестабільність ПрАТ «Тернопільгаз». Підприємство не має стабільного прибутку, а тимчасове покращення у 2023 році не стало довгостроковою тенденцією. У 2024 році рентабельність усіх основних показників погіршилась, що вказує на необхідність перегляду моделі витрат, виробництва, ціноутворення та управління активами. Без реорганізації витратної частини та посилення контролю над прибутковістю підприємство зберігатиме високий рівень збитковості, що загрожує його подальшому функціонуванню.

Для глибокої оцінки причин змін у фінансовому стані підприємства доцільним є використання факторного аналізу, зокрема — методом ланцюгових підстановок, який дозволяє визначити кількісний вплив окремих факторів на зміну результативного показника. У даному випадку об'єктом дослідження виступає коефіцієнт абсолютної ліквідності, що є важливим показником платоспроможності підприємства, оскільки характеризує здатність покрити поточні зобов'язання виключно за рахунок наявних грошових коштів.

Сформуємо аналітичну таблицю з вихідними даними, потрібними для розрахунку (Табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Вихідні дані для проведення факторного аналізу

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
1. Поточні зобов'язання	1311627	1357458	45831	103,5%
2. Грошові кошти	10038	87	-9951	0,9%
3. Виручка від реалізації	582322	100267	-482055	17,2%
4. Капітал	529104	314742	-214362	59,5%
5. Коеф. абсолютної ліквідності	0,008	0,0001	-0,008	0,8%
6. Коеф. оборотності капіталу	1,10	0,32	-0,782	28,9%

На основі вихідних даних проведемо факторний аналіз коефіцієнта абсолютної ліквідності методом ланцюгових підстановок (Табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта абсолютної ліквідності
методом ланцюгових підстановок

№ п/п	Номер підстановки та назва фактора	Фактори, які впливають на показник		Результуючий показник – коэф. абсол. лікв.	Величина впливу фактора
		Грош. кошти	Пот.зоб.		
1	Нульова підстановка	10038	1311627	0,008	-
2	Перша підстановка, грош.кошти	87	1311627	0,0001	-0,0076
3	Друга підстановка, пот.зобов.	87	1357458	0,0001	-0,000002
4	Загальний вплив факторів	-	-	-	-0,0076

Проведений факторний аналіз дозволив кількісно оцінити внесок кожного з факторів у зміну коефіцієнта абсолютної ліквідності ПрАТ «Тернопільгаз» у 2024 році.

Найсуттєвіший вплив мала зміна обсягу грошових коштів, яка призвела до зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,0076. Це свідчить про різке скорочення готівкових активів, що є головною причиною погіршення короткострокової платоспроможності підприємства.

Вплив поточних зобов'язань був незначним — лише -0,000002, що свідчить про відносну стабільність кредиторської заборгованості, але на фоні зменшення грошових коштів це не змогло нівелювати негативний ефект.

Загальний вплив факторів становив -0,0076, що цілком узгоджується з фактичним зниженням коефіцієнта абсолютної ліквідності протягом року. Отримані результати свідчать про критичну необхідність поповнення грошових

резервів підприємства для збереження навіть мінімальної ліквідності та уникнення ризиків неплатоспроможності.

На основі вихідних даних проведемо факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу методом ланцюгових підстановок (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта оборотності капіталу
методом ланцюгових підстановок

№ п/п	Номер підстановки та назва фактора	Фактори, які впливають на показник		Результуючий показник – коэф.оборот. кап.	Величина впливу фактора
		Виручка від реал.	Капітал		
1	Нульова підстановка	582322	529104	1,10	-
2	Перша підстановка, виручка від реал.	100267	529104	0,19	-0,91
3	Друга підстановка, капітал	100267	314742	0,32	0,13
4	Загальний вплив факторів				-0,78

Проведений факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу ПрАТ «Тернопільгаз» показав, що основним фактором зниження ефективності використання капіталу у 2024 році стало різке падіння виручки від реалізації продукції.

Зміна виручки спричинила зниження коефіцієнта оборотності капіталу на – 0,91, що становить 116% від загального негативного впливу. Це свідчить про суттєве скорочення обсягів реалізації, яке не було компенсоване відповідним зменшенням капіталу.

Навпаки, зменшення капіталу (з 529104 тис. грн. до 314742 тис. грн.) сприяло зростанню коефіцієнта на +0,13 п.п., що частково пом'якшило загальний спад.

У сумі ці два фактори зумовили загальне зниження показника оборотності капіталу на –0,78 п.п. Таким чином, головною проблемою є зниження операційної активності підприємства, яке призвело до менш ефективного використання наявного майна.

Для підвищення оборотності капіталу підприємству доцільно зосередитися на збільшенні обсягів реалізації, скороченні періоду операційного циклу та підвищенні ефективності активів, що вже використовуються у діяльності.

Окрім методу ланцюгових підстановок, для детального вивчення впливу окремих чинників на зміну фінансових коефіцієнтів доцільно застосовувати метод відносних різниць. Цей підхід дає змогу визначити, яка частина загального відхилення результативного показника зумовлена зміною кожного з факторів на основі індексного порівняння.

У даному випадку об'єктом аналізу є коефіцієнт абсолютної ліквідності, який демонструє частку грошових коштів у покритті поточних зобов'язань. Вплив досліджується за двома чинниками:

- зміна грошових коштів,
- зміна поточних зобов'язань.

У таблиці 2.16 представлено результати факторного аналізу за допомогою методу відносних різниць на основі звітних і базових даних за 2023 та 2024 роки.

Таблиця 2.16

Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта абсолютної ліквідності
методом відносних різниць

№ п/п	Показник	Базовий період	Звітний період	Відхилення	Різниця суміжних індексів	Фактор	Вплив факторів
1	Грошові кошти	10038	87	-9951	-0,99	Гр.кошти	-0,0076
2	Поточні зобов.	1311627	1357458	45831	0,03	Поточні зобов.	0,00027
3	Коеф.абсолютної ліквідності	0,008	0,0001	-0,008	-0,99	Загальн. Вплив	-0,0076

За результатами факторного аналізу коефіцієнта абсолютної ліквідності методом відносних різниць встановлено, що загальне зниження показника на 0,0076 п.п. (з 0,008 до 0,0001) пояснюється переважно негативним впливом скорочення грошових коштів.

Зменшення грошових коштів із 10038 тис. грн до 87 тис. грн зумовило падіння коефіцієнта на 0,0076 п.п., що становить майже весь загальний негативний ефект.

Водночас зростання поточних зобов'язань на 45831 тис. грн спричинило незначне зниження коефіцієнта лише на 0,00027 п.п., що мало статистично незначущий характер.

Загальний вплив факторів підтверджує висновки попереднього аналізу: критичне зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності зумовлене майже виключно втратою готівкових коштів, тоді як зобов'язання зростали помірно. Це свідчить про необхідність термінового відновлення грошового потоку, оптимізації витрат, а також заходів зі стабілізації поточної платоспроможності.

На основі вихідних даних проведемо факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу методом відносних різниць (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта оборотності капіталу
методом відносних різниць

№ п/п	Показник	Базовий період	Звітний період	Відхилення	Різниця суміжних індексів	Фактор	Вплив факторів
1	Виручка від реал.	582322	100267	-482055	-0,83	Виручка від реал.	-0,91
2	Капітал	529104	314742	-214362	-0,41	Капітал	-0,45
3	Коеф. оборотності капіталу	1,101	0,3186	-0,78	-0,71	Загальн. Вплив	-0,78

Результати проведеного факторного аналізу коефіцієнта оборотності капіталу методом відносних різниць свідчать про те, що основними чинниками зниження ефективності використання капіталу стали:

- значне скорочення виручки від реалізації (–482055 тис. грн),
- зменшення загального обсягу капіталу (–214362 тис. грн).

Найбільший вплив на зниження коефіцієнта мав фактор виручки, що зумовив погіршення показника на $-0,91$ п.п. Це свідчить про критичне зниження обсягів реалізації продукції, що безпосередньо позначилося на діловій активності підприємства.

Водночас скорочення капіталу спричинило додаткове зниження коефіцієнта на $-0,45$ п.п., що є наслідком зменшення ресурсної бази підприємства для здійснення операційної діяльності.

У підсумку коефіцієнт оборотності капіталу знизився на $-0,78$ п.п., що підтверджує загальне уповільнення обороту активів та зменшення ефективності їх використання. Це вказує на необхідність перегляду виробничої та збутової політики, а також пошуку шляхів активізації реалізації продукції з метою підвищення обіговості капіталу.

Для оцінки перспектив фінансового розвитку ПрАТ «Тернопільгаз» на короткострокову перспективу доцільно здійснити прогноз активів балансу на 2025 рік. Прогнозування базується на аналізі динаміки за 2022–2024 роки з використанням середнього темпу зміни показників. Такий підхід дозволяє визначити очікувані значення окремих елементів активу балансу за умови збереження наявних тенденцій.

У таблиці 2.18 подано розрахунок прогнозних значень валюти балансу, необоротних активів та оборотних активів, враховуючи середнє відносне відхилення показників у попередні роки.

За результатами прогнозування очікується, що у 2025 році загальна сума активів (валюта балансу) підприємства становитиме 366423 тис. грн, що є нижчим порівняно з 2023 роком, проте свідчить про уповільнення негативної динаміки у порівнянні з 2024 роком.

Необоротні активи прогнозовано зменшаться до 141024 тис. грн, що зумовлено їх стрімким скороченням у попередньому періоді. Це може свідчити про зниження інвестиційної активності підприємства або вибуття основних засобів.

Таблиця 2.18

Прогноз активу балансу ПрАТ «Тернопільгаз» на 2025 рік

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Середнє значення	Відносне відхилення, %			Прогноз на 2025 рік
					2023/2022	2024/2023	Середнє значення	
Валюта балансу, тис.грн.	520456	529104	314742	454767	101,7%	59,5%	80,57%	366423
Необоротні активи, тис.грн.	253779	273004	84321	203701	107,6%	30,9%	69,23%	141024,3
Оборотні активи, тис.грн.	266677	256100	230421	251066	96,0%	90,0%	93,00%	233500

Водночас оборотні активи демонструють більш стійкий тренд і у 2025 році, за прогнозом, складуть 233500 тис. грн, що майже відповідає рівню 2024 року. Така динаміка свідчить про прагнення підприємства підтримувати операційну діяльність, незважаючи на загальне скорочення майна.

Загалом структура активів підприємства поступово зміщується в бік переважання оборотних активів, що характерно для підприємств, які перебувають у кризовому стані, змушені відмовлятися від довгострокових інвестицій та зосереджуватись на поточному функціонуванні.

З метою формування цілісного бачення фінансової динаміки ПрАТ «Тернопільгаз» здійснено прогнозування основних статей пасиву балансу на 2025 рік. Аналіз охоплює власний капітал та залучений капітал, які разом формують джерела фінансування активів підприємства. Розрахунок виконано на основі динаміки за 2022–2024 роки з використанням середнього темпу змін.

Прогноз дозволяє оцінити, наскільки стабільною є структура джерел формування майна, та визначити загрози, пов'язані з дисбалансом у капіталі. Результати наведено в таблиці 2.19.

Результати прогнозування свідчать про збереження критичної фінансової структури балансу ПрАТ «Тернопільгаз» у 2025 році.

Власний капітал за прогнозом залишиться від'ємним і становитиме –1028335 тис. грн, що свідчить про відсутність фінансової незалежності підприємства. Середній темп приросту показує, що підприємство не має ресурсів для самофінансування, а дефіцит власного капіталу лише поглиблюється.

Водночас залучений капітал демонструє тенденцію до зростання: у 2025 році очікується, що його обсяг становитиме 1366041 тис. грн. Це підтверджує повну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, насамперед кредиторської заборгованості.

Таблиця 2.19

Прогноз пасиву балансу ПрАТ «Тернопільгаз» на 2025 рік

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Середнє значення	Відносне відхилення, %			Прогноз на 2025 рік
					2023/2022	2024/2023	Середнє значення	
Валюта балансу, тис.грн	520456	529104	314742	454767	101,7%	59,5%	80,6%	366423
Власний капітал, тис.грн.	-793041	-794310	-1057451	-881601	100,2%	133,1%	116,6%	-1028335
Залучений капітал, тис. грн.	1313497	1323414	1372193	1336368	100,8%	103,7%	102,2%	1366041

Валюта балансу у 2025 році прогнозується на рівні 366423 тис. грн, що узгоджується з прогнозованими показниками активів. При цьому основна частина майна буде сформована за рахунок залученого капіталу, що підвищує фінансові ризики та загрожує платоспроможності підприємства.

Загалом результати прогнозування підтверджують необхідність проведення фінансового оздоровлення підприємства, скорочення боргового навантаження та вжиття заходів для відновлення позитивного значення власного капіталу.

Отже, результати параметричного аналізу свідчать про серйозну дестабілізацію фінансової ситуації підприємства. Коефіцієнти ліквідності протягом аналізованого періоду мали критично низькі значення, що вказує на неспроможність підприємства своєчасно розраховуватись за своїми короткостроковими зобов'язаннями. Особливо загрозово виглядає коефіцієнт абсолютної ліквідності, який у 2024 році знизився до 0,0001, що свідчить про майже повну відсутність грошових коштів на рахунках підприємства.

Фінансова стійкість ПрАТ «Тернопільгаз» перебуває на вкрай низькому рівні, про що свідчить від'ємне значення власного капіталу упродовж усіх трьох років. Коефіцієнт автономії у 2024 році склав $-3,36$, що означає повну залежність підприємства від залучених коштів. Водночас спостерігається зростання коефіцієнта концентрації позикового капіталу, що підсилює фінансові ризики.

Коефіцієнти ділової активності продемонстрували негативну динаміку: оборотність капіталу зменшилась з 1,10 у 2022 році до 0,32 у 2024 році, оборотність дебіторської заборгованості — з 5,68 до 1,08. Це свідчить про уповільнення фінансових потоків, зменшення ефективності операційної діяльності та погіршення обіговості ресурсів.

Аналіз рентабельності підтвердив високий рівень збитковості підприємства. У 2024 році всі показники рентабельності були від'ємними: рентабельність продукції склала $-153,2\%$, рентабельність активів $-48,8\%$. Це вказує на те, що витрати підприємства суттєво перевищують доходи, а наявні ресурси не приносять очікуваної віддачі.

Доповнюючи параметричний аналіз, були проведені факторні розрахунки методом ланцюгових підстановок і відносних різниць. У результаті виявлено, що найбільший негативний вплив на фінансові коефіцієнти мають падіння виручки від реалізації та різке скорочення грошових коштів, а не лише зростання зобов'язань.

Загалом результати параметричного аналізу дають підстави стверджувати, що ПрАТ «Тернопільгаз» перебуває в зоні фінансової нестійкості з високим ступенем ризику. Подальше функціонування підприємства вимагає термінових заходів із фінансового оздоровлення, оптимізації витрат, нарощування доходів та реструктуризації боргових зобов'язань.

РОЗДІЛ 3

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ТЕРНОПІЛЬГАЗ»

Аналіз фінансового стану ПрАТ «Тернопільгаз», здійснений у попередньому розділі, дозволяє виявити низку системних проблем, які у сукупності призвели до значного погіршення фінансових результатів підприємства. У 2022–2024 роках спостерігалася негативна динаміка більшості фінансових показників, що свідчить про глибоку кризу як у сфері управління оборотними активами, так і в структурі джерел фінансування.

Однією з ключових проблем є відсутність платоспроможності та низький рівень ліквідності. Зокрема, у 2024 році коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився майже до нуля (0,0001), що свідчить про повну неспроможність підприємства оперативно погашати короткострокові зобов'язання. При цьому поточні зобов'язання зросли, а дебіторська заборгованість залишилась суттєвою, що вказує на неефективну політику управління грошовими потоками.

Другою проблемною зоною є негативний власний капітал. Впродовж 2022–2024 років його значення залишалося від'ємним, і в 2024 році сягнуло –1057451 тис. грн. Така ситуація свідчить про те, що активи підприємства повністю сформовані за рахунок залучених коштів, що створює фінансову залежність і підвищує ризики банкрутства.

Окрему увагу слід звернути на збитковість діяльності підприємства. За аналізований період лише у 2023 році ПрАТ «Тернопільгаз» отримало незначний прибуток, тоді як у 2022 та 2024 роках фіксувалися суттєві збитки. Зокрема, у 2024 році чистий збиток становив 153586 тис. грн, а рентабельність продукції була на рівні –153,2%. Це свідчить про те, що доходи підприємства не покривають витрати, а виробничо-комерційна діяльність є економічно неефективною.

Низькими залишаються й показники ділової активності. У 2024 році коефіцієнт оборотності капіталу знизився до 0,32, оборотність дебіторської

заборгованості — до 1,08, що означає уповільнення обігу ресурсів і недостатнє використання фінансового потенціалу.

Крім того, спостерігається тенденція до скорочення загального обсягу активів підприємства. Якщо у 2022 році валюта балансу становила понад 520 тис. грн, то у 2024 — лише 314 тис. грн. Така динаміка свідчить про звуження ресурсної бази і зменшення масштабів діяльності, що негативно впливає на інвестиційну привабливість підприємства.

Узагальнюючи виявлені проблеми, можна виділити основні напрями, які потребують першочергового втручання:

- відновлення платоспроможності та ліквідності, зокрема за рахунок збільшення обсягів грошових коштів і скорочення дебіторської заборгованості;
- оптимізація структури капіталу — зменшення залежності від короткострокових зобов'язань, пошук джерел рекапіталізації;
- зниження збитковості через перегляд цінової політики, контроль витрат і зростання доходів;
- підвищення ефективності використання ресурсів шляхом прискорення обороту капіталу, запасів і дебіторки.

Відповідно до проведеного аналізу фінансової діяльності ПрАТ «Тернопільгаз», одним із критичних напрямів, що потребує негайного вдосконалення, є забезпечення стабільної платоспроможності та ліквідності підприємства. Показники абсолютної та загальної ліквідності у 2023–2024 роках свідчать про нездатність підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання, що ставить під загрозу не лише фінансову стійкість, але й загальну діяльність підприємства.

Для стабілізації ситуації доцільно реалізувати пріоритетні заходи (Рис. 3.1).

Одним із факторів низької ліквідності є значні обсяги дебіторської заборгованості (92,6 млн грн у 2024 році), яка у структурі оборотних активів займає понад 40%. Для прискорення її обігу та зменшення частки у структурі активів доцільно:

- запровадити ефективну систему управління дебіторкою, яка включає чіткі терміни оплати, систему знижок за швидку оплату та штрафів за прострочення.
- переглянути умови співпраці з контрагентами, надаючи перевагу клієнтам із хорошою платіжною дисципліною.
- застосувати факторинг як інструмент для швидкого перетворення дебіторської заборгованості на грошові кошти.

Рис. 3.1. Пріоритетні заходи для покращення фінансового стану підприємства

Зниження обсягів виробничих запасів до 16,6 млн грн у 2024 році є позитивним сигналом, однак варто забезпечити баланс між мінімізацією обігових коштів у запасах і недопущенням перебоїв у виробництві. Для цього рекомендується:

- автоматизувати облік і прогнозування потреб у сировині та матеріалах.
- регулярно переоцінювати залишки на складах з метою виявлення неходових і надлишкових ресурсів.

В умовах нестачі обігових коштів ПрАТ «Тернопільгаз» може використати короткострокове кредитування для забезпечення операційної діяльності. Для мінімізації ризиків:

- рекомендується працювати з банками, що надають оборотні кредити під заставу дебіторської заборгованості або запасів.

– можливим є залучення цільових коштів від державних або міжнародних програм підтримки енергетичних підприємств, зокрема в умовах післявоєнного відновлення.

Окрему увагу варто приділити формуванню стабілізаційного фонду грошових коштів. Його джерелами можуть стати:

- надлишкові надходження у періоди сезонної активності.
- частина амортизаційних відрахувань.
- економія на неперіоритетних витратах.

Це дозволить оперативно покривати тимчасовий дефіцит ліквідності без залучення зовнішнього капіталу.

Контроль за грошовими потоками можливий лише за умов чіткого прогнозування. Для цього пропонується:

- складання щотижневого платіжного календаря, де будуть відображені усі заплановані надходження та витрати.
- оцінка сценаріїв касових розривів із пошуком рішень для їх перекриття.
- використання сучасного програмного забезпечення для фінансового планування.

Нестабільність ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Тернопільгаз» є результатом як зовнішніх викликів, так і внутрішніх управлінських прорахунків. Реалізація комплексу заходів, зосереджених на оптимізації дебіторської заборгованості, раціональному управлінні оборотними активами, залученні тимчасового фінансування та контролі за грошовими потоками, дозволить підприємству відновити поточну платоспроможність і створити основу для довгострокової фінансової стабільності.

Аналіз динаміки показників рентабельності ПрАТ «Тернопільгаз» за 2022–2024 роки свідчить про наявність глибоких проблем у формуванні прибутку. Зокрема, у 2022 році підприємство зазнало значного збитку в розмірі понад 213,5 млн. грн. У 2023 році ситуація дещо покращилася завдяки отриманому чистому прибутку, однак у 2024 році знову зафіксовано глибокий збиток у понад 153 млн. грн.

Такі результати свідчать про нестабільність доходної частини, перевищення витрат над доходами та потребу у зміні фінансової стратегії. З метою стабілізації ситуації, відновлення прибутковості та підвищення рентабельності запропоновано впровадити такі заходи.

По-перше, доцільним є перегляд цінової політики підприємства. Необхідно провести комплексний аналіз структури витрат та ринкових цін на аналогічні послуги, визначити рівень конкурентоспроможності тарифів, а також розробити сценарії оптимізації тарифної сітки. Запровадження гнучкого підходу до ціноутворення дозволить підвищити дохідну частину підприємства та адаптуватися до змін ринкових умов.

По-друге, одним із ключових напрямів підвищення прибутковості є зниження собівартості надання послуг. Сюди належать заходи з енергозбереження, автоматизації технологічних процесів, оптимізації витрат на логістику, зменшення витрат на ремонт та обслуговування. Також варто розглянути можливість переходу до довгострокових контрактів із постачальниками на вигідніших умовах.

По-третє, необхідно вдосконалити управління витратами через систематизацію контролю. Для цього доцільно впровадити систему бюджетування на основі діяльності (АВВ), яка дозволить відстежувати витрати у розрізі функцій і підрозділів. Використання інструментів АВС-аналізу допоможе виділити найбільш витратні напрямки діяльності, що потребують оптимізації.

Окремої уваги заслуговує диверсифікація джерел доходу. Підприємство може розширити перелік послуг за рахунок впровадження супутніх напрямів, таких як енергетичний консалтинг, обслуговування газових приладів, участь у муніципальних чи державних програмах модернізації інфраструктури, а також продаж додаткових товарів (обладнання, фітінгів тощо).

Також важливо активізувати інвестиційну політику. Частина проблем із прибутковістю пов'язана з високим рівнем зносу основних засобів, що призводить до зростання витрат. Пропонується здійснити інвентаризацію активів і сформулювати програму їх поетапного оновлення. Можливе залучення фінансування

через грантові програми, програми підтримки енергоефективності або довгострокові кредити з пільговими умовами.

Крім того, доцільно впровадити систему внутрішнього фінансового контролю. Рекомендовано встановити ключові фінансові показники ефективності (KPI) та проводити регулярний моніторинг виконання фінансового плану. Важливо також модернізувати систему мотивації персоналу шляхом введення преміювання за досягнення цільових показників прибутковості.

Узагальнюючи, можна зазначити, що підвищення рентабельності ПрАТ «Тернопільгаз» можливе лише за умови впровадження комплексу взаємопов'язаних заходів, спрямованих на зростання доходів, скорочення витрат, оновлення активів та посилення контролю. Це дозволить підприємству вийти на новий рівень стабільності та закладе основу для подальшого розвитку в конкурентному середовищі.

З урахуванням результатів аналізу, проведеного у попередніх розділах, можна стверджувати, що фінансовий стан ПрАТ «Тернопільгаз» перебуває в кризовій зоні. Від'ємний власний капітал, зниження рентабельності, недостатній рівень ліквідності та висока залежність від позикових коштів свідчать про потребу в комплексних заходах стабілізації.

Основними напрямками покращення ситуації повинні стати оптимізація витрат, перегляд підходів до фінансування, підвищення ефективності управління активами та пасивами підприємства.

По-перше, необхідно реалізувати заходи з оптимізації витрат. Доцільно провести аудит усіх операційних витрат, виявити неефективні статті, обмежити непродуктивні витрати, а також впровадити систему бюджетування з чіткими фінансовими контрольними точками. Підвищення рівня обґрунтованості витрат дозволить зменшити навантаження на обігові кошти та знизити залежність від зовнішнього фінансування.

По-друге, важливим є перегляд структури капіталу. Підприємству доцільно вжити заходів зі скорочення кредиторської заборгованості, зокрема шляхом реструктуризації зобов'язань перед постачальниками та фінансовими установами.

Доцільним є також залучення додаткового фінансування на умовах партнерства або цільових інвестицій, що дозволить частково покрити дефіцит власного капіталу без додаткового боргового тиску.

По-третє, для забезпечення довгострокової фінансової стабільності підприємству слід активізувати роботу з дебіторами, скорочуючи строки обороту заборгованості, а також підвищити ефективність використання майна, особливо необоротних активів. Доцільно розглянути можливість реалізації або консервації неефективних активів, що не приносять прибутку, з подальшим інвестуванням у модернізацію основних засобів.

Запропоновані заходи покликані стабілізувати фінансову ситуацію на підприємстві, зменшити залежність від позикового капіталу та поступово відновити позитивне значення власного капіталу. Їх реалізація дозволить створити підґрунтя для сталого розвитку ПрАТ «Тернопільгаз» у середньостроковій перспективі та знизити ризики втрати платоспроможності.

ВИСНОВКИ

У рамках дипломної роботи було всебічно проаналізовано фінансовий стан ПрАТ «Тернопільгаз» як приклад підприємства, що потребує системної фінансової стабілізації. Аналіз охопив як загальні теоретичні підходи до оцінки фінансової стійкості, так і практичну оцінку діяльності підприємства на основі показників за 2022–2024 роки.

У першому розділі дипломної роботи проведено ґрунтовний теоретичний аналіз сутності фінансового стану підприємства, його складових, методів оцінювання, показників, принципів формування та фінансової стійкості як базового елементу загальної фінансової діагностики.

Початково розглянуто економічну природу фінансового стану, який визначається як здатність підприємства ефективно використовувати власні та залучені ресурси для досягнення фінансової рівноваги, забезпечення платоспроможності та стійкості до зовнішніх викликів. Проаналізовано систему показників, що використовуються для оцінки фінансового стану: коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, рентабельності, оборотності та фінансової стійкості. Наведено різноманітні класифікації показників, підходи до їхньої інтерпретації та узагальнення, підкріплені думками сучасних українських учених. Зазначено, що в умовах нестабільної економіки необхідна інтегральна оцінка на основі сукупності коефіцієнтів та їх динаміки.

Окрему увагу приділено методам аналізу фінансового стану – зокрема, розкрито переваги та недоліки коефіцієнтного, інтегрального, рейтингового, графічного підходів, а також їх доцільність для підприємств різного масштабу. Підкреслено, що ефективна оцінка фінансового стану неможлива без урахування принципів: об'єктивності, системності, порівнюваності, динамічності та комплексності.

Таким чином, розділ 1 формує теоретичну основу для подальшого практичного аналізу фінансового стану конкретного підприємства, що буде реалізовано в другому розділі. Розуміння концепцій фінансової рівноваги,

показників та методів її оцінки дозволяє не лише констатувати стан підприємства, а й прогнозувати можливі сценарії його розвитку в умовах змінного економічного середовища.

У розділі 2 було здійснено комплексний аналіз фінансового стану ПрАТ «Тернопільгаз», який охоплює як загальну економіко-організаційну характеристику підприємства, так і структурно-динамічну оцінку активів, капіталу, зобов'язань, джерел фінансування та ключових фінансових показників. Аналіз проведено за даними фінансової звітності за 2022–2024 роки з елементами прогнозування на 2025 рік.

На основі дослідження встановлено, що підприємство перебуває у фінансово нестійкому стані, який проявляється через від'ємний власний капітал, незадовільну ліквідність, низьку ділову активність та збитковість. Валюта балансу підприємства у 2024 році значно скоротилася, що свідчить про зменшення масштабів діяльності та вичерпання частини ресурсної бази.

Проведений аналіз капіталу виявив глибоку залежність від зовнішніх джерел фінансування. Власний капітал у всі роки був від'ємним, а коефіцієнти автономії та фінансової стійкості мають критично низькі значення. Залучений капітал продовжує зростати, що свідчить про накопичення зобов'язань перед кредиторами та постачальниками.

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства демонструють нездатність до покриття поточних зобов'язань навіть у короткостроковій перспективі. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2024 році знизився майже до нуля, що означає повну відсутність ліквідних ресурсів для розрахунків.

Оцінка ділової активності виявила значне уповільнення оборотності запасів, дебіторської заборгованості та капіталу, що є ознакою втрати гнучкості та ефективності фінансового управління. Також було встановлено, що підприємство працює зі збитками, а коефіцієнти рентабельності набули від'ємних значень, що вказує на неефективне використання ресурсів і перевищення витрат над доходами.

Факторний аналіз поглибив розуміння причин негативної динаміки фінансових показників: визначено, що основним детермінантом зниження ліквідності та оборотності є різке скорочення обсягів виручки від реалізації продукції та нестача грошових коштів, а не лише зростання зобов'язань.

У результаті проведеного параметричного та факторного аналізу можна зробити висновок, що фінансовий стан ПрАТ «Тернопільгаз» є нестабільним, проблемним і таким, що потребує термінових заходів фінансового оздоровлення, зокрема: скорочення кредиторської заборгованості, збільшення ліквідних активів, відновлення позитивного власного капіталу, оптимізації витрат і пошуку додаткових джерел доходу.

У третьому розділі дипломної роботи було обґрунтовано ключові напрями покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільгаз» на основі детального аналізу отриманих результатів. Враховуючи виявлені фінансові проблеми підприємства — зокрема значний обсяг залученого капіталу, від'ємне значення власного капіталу, низький рівень ліквідності та рентабельності — було запропоновано комплекс заходів, спрямованих на стабілізацію та подальше оздоровлення фінансового стану.

До основних пріоритетів віднесено: оптимізацію структури капіталу, зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості, покращення оборотності активів, реструктуризацію зобов'язань, посилення контролю за витратами, а також впровадження інструментів стратегічного фінансового управління.

Отже, реалізація визначених пріоритетних напрямів дозволить ПрАТ «Тернопільгаз» поступово відновити фінансову стійкість, підвищити ефективність господарської діяльності, знизити ризики втрати платоспроможності та закласти основу для довгострокового зростання і конкурентоспроможності на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Anthony R. N., Reece J. S. Accounting Principles. 12th ed. Boston: Irwin/McGraw-Hill, 2019. 794 p.
2. OpenDataBot. Дані про ПрАТ «Тернопільгаз»: керівництво, структура, бенефіціари. URL: <https://opendatabot.ua/c/03353503>
3. Андрушків Б. М. Управління фінансами підприємств: сучасні підходи. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 310 с.
4. Балабанова Л. В. Управління фінансами підприємства. Харків: ХНЕУ, 2020. 368 с.
5. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств. К.: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
6. Бланк І. А. Фінансовий аналіз : підручник – К. : Ніка-Центр, 2021. – 624 с.
7. Бланк І. А. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Ніка-Центр, 2021. 624 с.
8. Бодрова Т. П. Ризики у фінансовій діяльності підприємств. Київ: КНЕУ, 2020. 228 с.
9. Бражко В. С. Теоретичні основи управління фінансовою стійкістю підприємств. Економічний простір. 2020. №157. С. 42–49.
10. Бурлака В. І. Ефективність управління капіталом підприємств. Дніпро: НГУ, 2023. 251 с.
11. Василик Т. М. Фінанси підприємств. Львів: Світ, 2021. 520 с.
12. Гайбура Ю. А. Фінансовий аналіз: курс лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2020. 176 с.
13. Гончаренко Л. В. Діагностика банкрутства підприємств. Харків: Фінанси і статистика, 2019. 254 с.
14. Гриценко Л. Л., Боярко І. М., Шамкало К. Ю. Методи і методики аналізу фінансового стану: особливості використання для малих підприємств. Вісник Університету банківської справи. 2019. № 2–3 (35–36). С. 108–115.
15. Група Нафтогаз України. Повідомлення про приєднання облгазів. URL: <https://www.naftogaz.com>

16. Губа Н. А. Структурна діагностика джерел фінансування підприємства. Полтава: ПУЕТ, 2023. 222 с.
17. Губський Б. М. Фінансова безпека підприємств. Львів: ЛНУ ім. Франка, 2022. 240 с.
18. Гуменюк Н. І. Моніторинг фінансової діяльності підприємств. Рівне: НУВГП, 2020. 234 с.
19. Демченко О. С. Економічна безпека і фінансова стабільність. Львів: ЛНАУ, 2022. 289 с.
20. Діденко Л. О. Бухгалтерський облік і фінансовий контроль. К.: ЦУЛ, 2021. 290 с.
21. Енергореформа. Новини про модернізацію та інвестиції у газову інфраструктуру. URL: <https://reform.energy>
22. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДРПОУ). URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/3353503/
23. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний аналіз. Львів: ЛНУ, 2020. 402 с.
24. Звіт ПрАТ «Тернопільгаз». Офіційний сайт підприємства. URL: <https://tgaz.te.ua>
25. Іванова Н. С. Бюджетування на підприємстві. К.: Академія, 2021. 216 с.
26. Ілляшенко С. М. Стратегічний фінансовий аналіз. Суми: СумДУ, 2023. 256 с.
27. Калинич Т. М. Антикризове управління фінансами підприємств. Одеса: ОНЕУ, 2023. 280 с.
28. Карпенко Т. Л. Джерела фінансової гнучкості бізнесу: нові виклики. Економіка і прогнозування. 2024. №1. С. 44–50.
29. Карпенко Т. Л. Фінансова стратегія підприємства в умовах нестабільного середовища. Бізнес Інформ. 2021. №9. С. 18–24.
30. Кириленко О. Г. Фінансовий менеджмент. К. : Каравела, 2020. 312 с.
31. Кіреєва О. В. Фінансовий аналіз. К. : УБС, 2021. 276 с.
32. Ковальчук Т. Ю. Фінансовий аналіз і аудит. Чернівці: Рута, 2021. 312 с.

33. Крамаренко С. М. Вартісно-орієнтоване управління підприємством. Дніпро: ДНУ, 2022. 298 с.
34. Кривенко Л. В. Основи фінансової грамотності для підприємців. Київ: Університет економіки, 2020. 180 с.
35. Кузнецова В. А. Комплексна діагностика фінансової стійкості підприємств. Економічний аналіз. 2021. Т.31. №3. С. 101–107.
36. Лагутіна Н. А. Фінансовий стан підприємства: підходи до оцінки в умовах ринкової невизначеності. Економічний простір. 2022. №3. С. 67–75.
37. Левченко І. П. Методи оцінки фінансової результативності. Харків: ХНЕУ, 2023. 275 с.
38. Литвин А. В. Фінансова санація підприємств: теорія і практика. Київ: КНЕУ, 2020. 294 с.
39. Литвиненко І. М. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Економіка та суспільство. 2023. №44. С. 56–63.
40. Литвиненко Ю. Б. Управління ліквідністю підприємства. Тернопіль: Економічна думка, 2021. 256 с.
41. Ляшенко Н. В. Оцінка фінансової стабільності суб'єктів господарювання. К.: НАУ, 2020. 204 с.
42. Мацелюх І. Г., Воронкова Т. В. Стійкість підприємств у кризових умовах: діагностика та управління. Вісник Хмельницького нац. ун-ту. Серія: Економічні науки. 2022. №5(303). С. 52–58.
43. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП). Постанова №1807 від 27.12.2023 р. URL: <https://www.nerc.gov.ua/acts/1807-27-12-2023>
44. Олійник С. В. Аналіз фінансової стійкості підприємств в умовах цифровізації. Фінанси України. 2022. №4. С. 90–96.
45. Пилипчук Н. І. Фінансова стійкість підприємства: методичні аспекти оцінки // Економіка і держава. 2022. №5. С. 35–38.
46. Підгаєць С. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі розрахунку інтегрального показника. Економіка та суспільство. 2024. Вип.70.

47. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник. К. : КНЕУ, 2021. – 528 с.
48. Попова С. П., Пилипенко А. В. Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансового стану підприємства. Наукові записки КНТУ. 2016. Вип. 20. С. 25–30.
49. ПрАТ «Тернопільгаз». Офіційний сайт підприємства. URL: <https://tgaz.te.ua>
50. Редько О. В. Платоспроможність підприємств у кризових умовах. Дніпро: НГУ, 2023. 205 с.
51. Редько О. В. Управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах воєнного часу. Економічний дискурс. 2023. №1. С. 101–109.
52. Романишин І. Б. Антикризові фінансові механізми підприємств в умовах війни. Економіка України. 2023. №2. С. 47–52.
53. Саблук П. Т. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 384 с.
54. Савицька Є. В. Аналіз господарської діяльності підприємства: підручник. К.: Нове знання, 2021. 352 с.
55. Савицька Є. В. Аналіз господарської діяльності. К.: Нове знання, 2021. 352 с.
56. Савчук В. Р. Фінансова життєздатність підприємств у період кризових явищ // Фінанси і кредит. 2023. №6. С. 17–23.
57. Сало І. Б. Аналіз фінансового стану підприємств: теорія і практика. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2020. 312 с.
58. Сало І. Б. Рентабельність підприємств: теорія і практика. Харків: ІНЖЕК, 2020. 290 с.
59. Скиба О. М. Фінансова стійкість підприємства. Тернопіль: ТНЕУ, 2021. 284 с.
60. Скиба О. М. Фінансовий стан підприємств: системний аналіз і напрями оптимізації. Фінанси, облік і аудит. 2021. №4. С. 28–36.
61. Снігур Т. О. Фінансова стратегія підприємства в умовах кризових викликів. Фінансово-кредитна діяльність. 2023. №1. С. 101–109.
62. Соловей Н. А. Стратегічне управління фінансами підприємств. Ужгород: УжНУ, 2021. 300 с.

63. Стеченко Д. М. Діагностика фінансової стійкості підприємства. Суми: СумДУ, 2020. 198 с.
64. Сухорукова Л. П. Економічна діагностика фінансового стану. Харків: ІНЖЕК, 2023. 312 с.
65. Тарасюк Г. В. Економічна діагностика підприємств. Черкаси: ЧНУ, 2020. 272 с.
66. Ткаченко В. М. Фінансовий моніторинг діяльності підприємства. К.: Університет економіки, 2021. 210 с.
67. Федоренко В. Г. Фінансове оздоровлення підприємств. К.: Центр учбової літератури, 2019. 240 с.
68. Хомин І. С. Фінансова стабільність суб'єктів господарювання. Івано-Франківськ: ПНУ, 2021. 230 с.
69. Чабан Н. В. Стратегія забезпечення фінансової стійкості підприємства. Луцьк: СНУ, 2022. 218 с.
70. Шевченко І. А. Управління дебіторською заборгованістю. Миколаїв: ЧНУ, 2021. 165 с.
71. Шевченко О. В. Теорія економічної безпеки підприємства. Харків: ХНЕУ, 2023. 210 с.
72. Яковлєва Л. О. Взаємозв'язок прибутковості та фінансової стійкості підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2020. №11. С. 124–130.
73. Ярмоленко Н. В. Фінансовий контроль і внутрішній аудит. К.: ЦУЛ, 2022. 288 с.
74. Ященко О. С. Управління оборотними активами підприємства. Київ: КНЕУ, 2021. 198 с.

ДОДАТКИ

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2022 р.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Приватне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації "Тернопільгаз"	Дата (рік, місяць, число)	2023 01 01
Територія	ТЕРНОПІЛЬСЬКА	за ЄДРПОУ	03353503
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КАТОТГГ	UA61040490010069060
Вид економічної діяльності	Розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи	за КОПФГ	230
Середня кількість працівників	2 1 431	за КВЕД	35.22
Адреса, телефон	вулиця Чернівецька, буд. 54, м. ТЕРНОПІЛЬ, ТЕРНОПІЛЬСЬКА обл., 46000		528111
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку "ч" у відповідній клітинці):			
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	379	4 047
первісна вартість	1001	1 481	5 111
накопичена амортизація	1002	1 102	1 064
Незавершені капітальні інвестиції	1003	4 519	5 582
Основні засоби	1010	233 147	239 321
первісна вартість	1011	474 159	520 879
знос	1012	241 012	281 558
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 376	2 384
інші фінансові інвестиції	1035	2 445	2 445
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	242 866	253 779
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	36 156	40 077
виробничі запаси	1101	36 156	40 077
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	31 457	39 301
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	37	37
у тому числі з податку на прибуток	1136	37	37
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	57 323	61 488
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	9 272	7 864
готівка	1166	17	19
рахунки в банках	1167	9 255	7 845
Витрати майбутніх періодів	1170	245	187
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Продовження додатку А

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	79 060	117 723
Усього за розділом II	1195	213 550	266 677
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	456 416	520 456

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73	73
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	198 109	174 442
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(754 056)	(967 556)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	(555 874)	(793 041)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	816 783	1 087 595
розрахунками з бюджетом	1620	9 472	9 693
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	2 041	4 245
розрахунками з оплати праці	1630	8 515	17 806
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	148 609	143 589
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	328	328
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	24 389	32 660
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	2 153	17 581
Усього за розділом III	1695	1 012 290	1 313 497
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	456 416	520 456

Керівник

Караванський Олег Іванович

Головний бухгалтер

Сеньків-Повалінська Любов Михайлівна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Звіт про фінансові результати за 2022 р.

Підприємство Приватне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації "Тернопільгаз"		Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ		КОДИ	
				2023	01
				03353503	
(найменування)					
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)					
за		Рік 2022		р.	
				Форма № 2 Код за ДКУД	1801003
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ					
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року		
1	2	3	4		
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	572 659	576 220		
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-		
премії підписані, валова сума	2011	-	-		
премії, передані у перестраховування	2012	-	-		
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-		
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-		
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(675 139)	(679 455)		
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-		
Валовий: прибуток	2090	-	-		
збиток	2095	(102 480)	(103 235)		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-		
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-		
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-		
Інші операційні доходи	2120	9 675	1 988		
у тому числі:	2121	-	-		
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю					
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-		
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-		
Адміністративні витрати	2130	(95 247)	(85 216)		
Витрати на збут	2150	(-)	(-)		
Інші операційні витрати	2180	(44 331)	(22 106)		
у тому числі:	2181	-	-		
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю					
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-		
Фінансовий результат від операційної діяльності:					
прибуток	2190	-	-		
збиток	2195	(232 383)	(208 569)		
Дохід від участі в капіталі	2200	7	51		
Інші фінансові доходи	2220	-	-		
Інші доходи	2240	18 880	17 351		
у тому числі:	2241	-	-		
дохід від благодійної допомоги					
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)		
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)		
Інші витрати	2270	(4)	(2)		
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-		

Продовження додатку Б

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(213 500)	(191 169)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(213 500)	(191 169)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(213 500)	(191 169)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	359 399	442 761
Витрати на оплату праці	2505	275 458	228 594
Відрахування на соціальні заходи	2510	57 803	48 561
Амортизація	2515	43 667	33 846
Інші операційні витрати	2520	78 394	33 017
Разом	2550	814 721	786 779

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1461017	1461017
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1461017	1461017
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(146,13109)	(130,84653)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(146,13109)	(130,84653)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Караванський Олег Іванович

Головний бухгалтер

Сеньків-Повалінська Любов Михайлівна

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2023 р.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **Приватне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації "Тернопільгаз"** Дата (рік, місяць, число) **2023 12 31**

Територія **ТЕРНОПІЛЬСЬКА** за ЄДРПОУ **03353503**

Організаційно-правова форма господарювання **Акціонерне товариство** за КАТОТГГ **1** UA61040490010069060

Вид економічної діяльності **Розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи** за КОПФГ **230**

Середня кількість працівників **2 1 368** за КВЕД **35.22**

Адреса, телефон **вулиця Чернівецька, буд. 54, м. ТЕРНОПІЛЬ, ТЕРНОПІЛЬСЬКА обл., 46000** **528111**

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку ☐

за міжнародними стандартами фінансової звітності ☒

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2023** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4 047	6 945
первісна вартість	1001	5 111	8 518
накопичена амортизація	1002	1 064	1 573
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5 582	109
Основні засоби	1010	239 321	261 078
первісна вартість	1011	520 879	588 336
знос	1012	281 558	327 258
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 384	2 427
інші фінансові інвестиції	1035	2 445	2 445
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відетрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відетрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	253 779	273 004
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	40 077	29 600
виробничі запаси	1101	40 077	29 600
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	39 301	41 715
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	37	37
у тому числі з податку на прибуток	1136	37	37
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	61 488	56 444
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	7 864	10 038
готівка	1166	19	7
рахунки в банках	1167	7 845	10 031
Витрати майбутніх періодів	1170	187	187
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Звіт про фінансові результати за 2023 р.

Підприємство **Приватне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації "Тернопільгаз"** (найменування)
за ЄДРПОУ **033330000**

Дата (рік, місяць, число) **2024 01 01**

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за **Рік 2023** р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

КОДИ
2024 01 01

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	582 322	572 659
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(459 940)	(675 139)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	122 382	-
збиток	2095	(-)	(102 480)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	1 593	9 675
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2122	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2123	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(90 672)	(95 247)
Витрати на збут	2150	(-)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(60 143)	(44 331)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2182	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	-
збиток	2195	(26 840)	(232 383)
Дохід від участі в капіталі	2200	44	7
Інші фінансові доходи	2220	11 606	-
Інші доходи	2240	25 573	18 880
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(893)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(75)	(4)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатку Г

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	9 415	-
збиток	2295	(-)	(213 500)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	9 415	-
збиток	2355	(-)	(213 500)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	9 415	(213 500)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	155 937	359 399
Витрати на оплату праці	2505	259 527	275 458
Відрахування на соціальні заходи	2510	53 508	57 803
Амортизація	2515	48 764	43 667
Інші операційні витрати	2520	93 987	78 394
Разом	2550	611 723	814 721

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1461017	1461017
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1461017	1461017
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	6,44	(146,13)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	6,44	(146,13)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Жеревський
ОРЕСТ
ВІТЕНЬКОВ
ПОВАЛІНСЬКА
ЛЮБОВ
МИХАЙЛІВНА

Жеревський ОREST
ВІТЕНЬКОВ
ПОВАЛІНСЬКА
ЛЮБОВ
МИХАЙЛІВНА

Жеревський ОREST Петрович

Сеньків-Повалінська Любова Михайлівна

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2024 р.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Дата (рік, місяць, число) 2025 01 01

Підприємство **Приватне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації "Тернопільгаз"** за ЄДРПОУ 03353503

Територія **ТЕРНОПІЛЬСЬКА** за КАТОТТГ 1 UA61040490010069060

Організаційно-правова форма господарювання **Акціонерне товариство** за КОПФГ 230

Вид економічної діяльності **Розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи** за КВЕД 35.22

Середня кількість працівників 2 1193

Адреса, телефон **вулиця Чернівецька, буд. 54, м. ТЕРНОПІЛЬ, ТЕРНОПІЛЬСЬКА обл., 46000** 528111

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку ☐

за міжнародними стандартами фінансової звітності ☒ V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2024** р. Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	6 945	5 857
первісна вартість	1001	8 518	8 480
накопичена амортизація	1002	1 573	2 623
Незавершені капітальні інвестиції	1005	109	18
Основні засоби	1010	261 078	73 547
первісна вартість	1011	588 336	159 144
знос	1012	327 258	85 597
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 427	2 454
інші фінансові інвестиції	1035	2 445	2 445
Заборгованість за внесками до статутного капіталу інших підприємств	1036	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	273 004	84 321
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	29 600	16 583
виробничі запаси	1101	29 600	16 583
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	41 715	40 864
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	37	206
у тому числі з податку на прибуток	1136	37	37
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахований доходів	1140	-	1
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	56 444	51 551
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	10 038	87
готівка	1166	7	9
рахунки в банках	1167	10 031	78
Витрати майбутніх періодів	1170	187	38
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Продовження додатку Д

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	118 079	121 091
Усього за розділом II	1195	256 100	230 421
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	529 104	314 742

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73	73
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	163 758	46 812
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(958 141)	(1 104 336)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	(794 310)	(1 057 451)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	11 787	14 735
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	11 787	14 735
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 103 814	1 178 376
розрахунками з бюджетом	1620	11 611	12 681
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	1 332	161
розрахунками з оплати праці	1630	7 196	537
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	144 156	140 700
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	328	328
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	27 986	23 790
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	15 204	885
Усього за розділом III	1695	1 311 627	1 357 458
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	529 104	314 742

Керівник

Міщенко Юрій Вікторович

Головний бухгалтер

Сеньків-Повалиська Любова Михайлівна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Звіт про фінансові результати за 2024 р.

Підприємство **Приватне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації "Тернопільгаз"** Дата (рік, місяць, число) **2025 01 01**
за СДРПОУ

КОДИ		
2025	01	01
03353503		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2024 р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	100 267	582 322
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(91 849)	(459 940)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	8 418	122 382
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	5 291	1 593
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(31 814)	(90 672)
Витрати на збут	2150	(-)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(69 418)	(60 143)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	-
збиток	2195	(87 523)	(26 840)
Дохід від участі в капіталі	2200	27	44
Інші фінансові доходи	2220	-	11 606
Інші доходи	2240	3 982	25 573
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(2 948)	(893)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(67 124)	(75)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатку Е

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	9 415
збиток	2295	(153 586)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	9 415
збиток	2355	(153 586)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(153 586)	9 415

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	20 609	155 937
Витрати на оплату праці	2505	36 850	259 527
Відрахування на соціальні заходи	2510	8 383	53 508
Амортизація	2515	18 343	48 764
Інші операційні витрати	2520	108 896	93 987
Разом	2550	193 081	611 723

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1461017	1461017
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1461017	1461017
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(105,12)	6,44
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(105,12)	6,44
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Міщенко Юрій Вікторович

Головний бухгалтер

Сеньків-Повалінська Любов Михайлівна

